

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Disputatio Secunda. De Materia Prima.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

matur, tum quia nihil est assignabile, à quo res naturalis dependeret essentialiter in facto esse, præter materiam, formam, & privationem, sed non dependet à privatione: quia post actualem generationem privatio non manet amplius, aliàs duo privativè opposita essent simul tempore, in eodem subiecto, quod implicat: tum quia si esset aliquid assignabile, maximè unio, sed hæc non est, ergò: probatur mi. quia unio est tantum conditio extrinseca sine qua non, ut infra dicam, nulla autem conditio ingreditur constitutionem essentialem alicujus, ergò.

nec illa esse sibi contraria, ratio est: quia materia & privatio, sese invicem compatiuntur, ut de se patet, quæ autem se compatiuntur, non sunt contraria, ergò. R. 3. Si Forma & privatio ad se invicem comparentur, illa quidem esse sibi opposita, non tamen propriè contraria, ratio est: quia propriè contrarietas debet verificari inter formas reales positivas & accidentales, quæ non modò se invicem expellant, sed etiam natæ sint sibi vicissim esse, sed privatio non est ulla talis forma positiva; ergò; sunt sibi ergò privativè opposita, quia privativa oppositio intercedit inter ea, quorum unum se habet per modum habitus, & alterum, per modum carentiæ, qualiter se habent forma & privatio.

VIII. Quæres I. An prima principia sint sibi contraria? Ante resolutionem advertendum, quòd contraria sint ea, quæ sub eodem genere maximè distant, & ab eodem subiecto sese expellant, cujus definitionis & descriptionis intelligentiam vide in Logica. Hoc prænotato R. 1. Si materia & forma, ad se invicem comparentur, nullo modo esse contraria contrarietate tali, cui competeret prædicta descriptio; Ratio est, primò, quia materia nullum habet subiectum, ex quo expelleretur; secundò, quia Aristoteles cap. de Substantia dicit, substantias nihil habere propriè contrarium; tertio, quia materia & forma concurrunt, ad constitutionem alicujus compositi per se, quæ autem sunt sibi contraria, non possunt sic concurrere, ad alicujus compositi constitutionem. R. 2. Si materia & privatio ad se invicem comparentur,

Quæres 2. Quomodo ergò intelligendus sit Aristoteles quando dixit: prima principia esse contraria? R. quòd intelligi possit primò, quòd aliqua sint sibi contraria, id est opposita privativè, scilicet materia & forma; secundò potest etiam intelligi universaliter de omnibus, quòd sint sibi relativè opposita; tertio quòd sint sibi contraria, propter diversum modum principiandi, materia videlicet per modum subiecti, quod se habet nunc aliter, quam antè; forma verò per modum informantis, seu per modum termini ad quem, & privatio per modum termini à quo; deniq; possunt etiam dici contraria, in quantum habent diversas dissimilesq; entitates & naturas.

IX. Explicatur dictum Aristotelis.

DISPUTATIO II. DE MATERIA PRIMA.

Primum omnium principiorum est materia, quæ ab antiquis, variis fuit compellata nominibus; Egyptii enim eam dixerunt prima vitæ facem, eâ ratione, quòd esset omnium substantiarum, à Creatore Deo productarum, de spicatisissima & vilissimâ, ut proinde eam hieroglyphico Luna adumbrarent, non quidem ratione exiguitatis, sed quòd alieno fulgeat splendore, & quòd in receptione formarum sit mutabilissima. Plato dixit eam non ens; sic enim ait in Thymeo: quid est, quod semper est, generationem autem non habet, & quid est, quod gignitur quidem, nunquam autem est? Item magnum & parvum; magnum, quòd cuncta possit recipere; parvum, quòd ex se nihil possideat. Alii sinum, gremium, receptaculum, quòd formas recipiat & foveat: Alii essentia prima inanis umbram; Manichæi, absurdissimi hæretici, eam appellârunt rerum corporearum formatricem, teste D. Augustino, qui proinde contra eos lib. de natura boni cap. 18 sic invehitur: Non ea tamen Hyle dicitur (sic enim à Grecis dicitur) quam Manichæus dementissimâ vanitate, nesciens, quid loquatur, appellat formatricem corporum; underecè illi dictum est, quòd alterum Deum inducat; nemo enim formare & creare corpora, nisi Deus potest. Divus Augustinus verò eam appellat propè nihil: sic enim loquitur de ea 12. Confess. cap. 30. Duo Domine fecisti, unum propè te & alterum propè nihil: quem Doctor noster sic interpretatur: Dico, quòd loquatur de ordine entium, in genere substantiæ, & ibi est angelus ens supremum, & materia ens infimum. Aristoteles deniq; eam elementum, matrem, & subiectum vocat, de qua etiam veluti primo subiecto & principio exordior dissertationes de principiis in particulari. Sit igitur

QUÆSTIO I.

An detur Materia Prima & quid sit? Quia materia multipliciter accipi potest, ut proinde sciatur, de qua hic sit sermo, ideo prænotandum: Materiam primam, sua divisione, dividi in materiam ex qua, in qua, & circa

quam: Materia ex qua dicitur illud, ex quo aliquid fit, veluti ex subiecto: sic statua fit ex auro, lapide, domus ex calce, lignis, & lateribus &c. Materia in qua est illud, cui aliquid inest; sic Scriptura est chartæ, ligno &c. Materia circa quam illud est, circa quòd agens aliquid occupatur & operatur. Materia ex qua, iterum sub-

subdividitur in materiam alterationis, & compositionis; materia alterationis est illa, ex qua altera vel mutata fit aliquid; sic aqua materia alterationis dici potest, quia ex frigore alteratur ad calorem; & in similibus aliis; materia compositionis ea est, ex qua aliquid fit licet illa non alteretur; sic domus fit ex ligno, lapide &c. Hæc iterum est duplex; una dicitur prima, altera secunda; Prima est, quæ primò ingreditur, veluti pars materialis compositionem rei naturalis, spectata nudè & secundum se absq; ulla forma substantiali, vel accidentali; materia secunda est eadem materia, sed considerata cum aliqua forma substantiali, vel accidentali, sic corpus, quod est altera pars viventis, dicitur materia secunda, quia licet concurrat ad constitutionem alicujus compositi Physici, non consideratur in se tamen nudè, sed cum forma corporeitatis. Titulus itaq; questionis procedit de materia compositionis *Ex qua*, & ea prima, seu secundum se considerata.

II.
Datur materia prima.

Dico I. Datur materia prima. Hæc non solum est Aristotelis, sed etiam omnium Philosophorum & Theologorum, contra nonnullos Gallos, ab Universitate Parisiensi condemnatos, ut refert & citat eos Pontius.

Probatur primò Authoritate D. Augustini lib. I. contra Advers. legis & Prophet. cap. 8. ubi ait: *Neg; enim materies omnino nihil est, de qua, in libro Sapientie, legitur, quia fecisti mundum, de materia informi, non ergò, quia informis dicta est, omnino nihil est, nec Deo fuit coæva, tanquam a nullo facta, nec alius eam fecit, ut haberet Deus, de qua faceret mundum; absq; enim, ut dicitur: Omnipotens non potuisse facere, nisi unde faceret, inveniret: & lib. I. Gen. Contra Manichæ. cap. 6. ait: Deus rectissime creditur; omnia de nihilo fecisse, quia etiam si formata de ista materia facta sunt, hæc ipsa tamen materia de omnino nihilo facta est, ubi expressè docet: Materiam dari, eamq; non aliunde, sed suum esse habere à Deo, ita quòd non præxiterit ullò modo, tanquam necessaria, ad productionem totius universi, in quem sensum oppositè etiam agit D. Bernardus lib. 5. de Consid. cap. 6. ubi etiam dicit: Deum non habere necesse, nec indigere materià aliquà præexistente, ut omnia producat; verba ejus sunt. *Frustra Philosophi materiam quarunt* (id est præviã, ad hoc, ut Deus aliquid producat) *non eguit materiã Deum; non enim officinam quaesivit, non artificem, ipse per se, in se omnia fecit, unde & de nihilo.* Si omnia; ergò etiam materiam.*

III.

Dices D. Bernardus potius videtur ibi negare omnem materiam, quàm probare, quòd datur. R. negando ant. quia tantum negat, quarendam esse materiam præexistentem, ut Deus aliquid producat; nam suprè clarè distinguit materiam, ab aliis rebus, & ab ipso Deo, contra Manichæos, dum ait: *Ex quo omnia, non de quo omnia: quia non est materia: Deus, causa efficiens, non materialis.* Ex quo loco clarè patet, D. Bernardum verum & communem influxum materialem admisisse, & propugnasse, per modum subjecti.

IV.

Probatur Conclusio secundò ratione: Quando producit ignis ex ligno,

manet idem subjectum, quod fuit ante sub forma ligni, postea sub forma ignis; sed illud subjectum manens, dicitur materia; ergò talis datur, probatur ma. quia aliàs nulla daretur generatio, vel corruptio substantialis, sed omnis productio esset creatio, & omnis destructio esset annihilatio; sed hoc est absurdum, ergò: probatur sequela: quia productio, nullo subjecto præsupposito, est creatio, sicut & destructio, nullo subjecto remanente, est annihilatio: probatur ma. principalis. Secundò: Quia non est ratio, quare ignis, ad producendum alium ignem, destrueret formam ligni, nisi quia non potest ignem, secundum se totum, producere, sed prærequirit etiam aliquod subjectum, in quo producat formam substantialem ignis, nempe materiam ligni; ergò materia ligni est subjectum commune; ergò ulterius vel illa materia dependet ab alia materia priori, vel non; si sic, tunc quero, de illa; alia iterum, & sic in infinitum; si verò non dependet, tunc habetur intentum, quia illa est prima materia, & casu, quo esset possibilis processus in infinitum, in causis essentialibus, tamen non in materia, cum sit primum & infimum subjectum compositi finiti.

Dices: Ratio, quare ignis destruit formam ligni, non est, quòd sit commune aliquod subjectum utriusq; sed quia ignis est incompatibilis cum ligno, sed Contrà; vel idèo forma ignis est incompatibilis cum forma ligni in eodem subjecto, & si hoc asseratur, habetur intentum: quia tunc admitti debet aliquod subjectum, in quo sint incompatibiles illæ duæ formæ, vel sunt tantum incompatibiles, in eodem loco, & tunc non est necesse, ut se invicem destruant, quia bene possunt pellere ab eodem loco, absq; eo, quòd sequatur unius destructio, quemadmodum se pellunt duo homines, ab eodem loco, sine destructione.

Probatur Conclusio tertio:

Si non daretur commune aliquod subjectum, nullæ formæ essent sibi invicem contrariæ, sed hoc asserere est contra communem Philosophiam; ergò probatur ma. quia nullæ formæ sunt sibi invicem contrariæ, & incompatibiles, nisi respectu alicujus communis subjecti, cujus petunt vicissim inesse; ergò, si non datur tale, nullæ erunt contrariæ.

Dices: Adhuc dari posse formas contrarias, licet non sit aliquod commune subjectum, quia sunt sibi incompatibiles, respectu ejusdem loci, sed Contrà. Hinc sequeretur, quòd si lignum poneretur in spaciis imaginariis, posset habere simul formam ligni & ignis, posset simul esse calidum & frigidum, item posset homo simul vivere & mori, sed hæc sunt inconveniëntia; ergò probatur sequela: quia nulla est inter illas formas incompatibilitas, nisi respectu ejusdem loci, sed tunc non esset aliquid Locus: ergò. Confirmatur, quia in triduo mortis Christi, ejus corpus mansit in sepulchro, cui Divinitas unita fuit, ut est de fide; ergò fuit tunc aliquod commune subjectum ultimum accidentium, & formæ corporeitatis, sed non aliud, quàm materia prima? Instatur.

Instatur. Licet ibi fuerit aliquid commune subiectum, illud tamen non fuit distinctum, à quatuor elementis, sed fuit aliquid ex iis conflatum. Sed Contrà: Quando pulvis tormentarius, per diversas vias conficitur, habetne aliquid commune subiectum distinctum, à quatuor elementis, vel est tantum aliquid conflatum ex iis? si primum, sum contentus, si secundum, quare, quare minima scintilla ignis, eum accendat, & in auras evibret? & hoc non facit quarta pars ejus, quae ibi est in illo formaliter inclusa. Sed principaliter contra Conclusionem

VIII.
Opponitur
Aristoteli.

Opponitur. *Authoritas Aristotelis I. Met. t. 3. ubi ait: Materiam neq; esse quid (id est substantiam) neq; quantum, neq; quale, neq; aliquid eorum, quibus determinatur, ad decem praedicamenta scilicet, sed inter res corporeas nihil est, quod non determinetur ad decem praedicamenta, tanquam substantia, vel aliquid accidens; ergo si materia nec est substantia, nec accidens aliquid, nihil est; ergo non datur, tanquam aliquid commune subiectum.* R. 1. Aristotelem ibi loqui, non ex propria mente, sed ex mente aliorum Philosophorum Antiquorum. R. 2. Explicando Aristotelem, & distinguendo. Non est quid, neq; quantum, neq; quale, &c. id est, nihil est completum ex iis, quae in praedicamento collocantur, concedo ma. non est quid incompletum, nego ma. & dist. similiter inter res creatas: nihil est, nisi quod ponitur in praedicamento directe, & ut quid completum, nego mi. Indirectè, reductivè, & ut quid incompletum concedo mi. & nego consequentiam. Itaq; praeter illa, quae directe in praedicamento ponuntur, sunt adhuc alia plura, scilicet omnes partes Physicae, omnes differentiae, proprietates &c.

Instatur. Quidquid est in rerum natura, sive illud completum, sive sit incompletum, debet posse intellectu, vel sensu percipi; sed materia non potest sensu percipi, nec intellectu; ergo non est in rerum natura: probatur minor, quia nihil potest percipi intellectu, vel sensu, nisi quod est in loco circumscriptivè, vel definitivè, sed materia non est in loco circumscriptivè, nec definitivè, ergo probatur mi. non circumscriptivè, quia sic in loco non sunt, nisi corpora, sed materia non est corpus; ergo; nec definitivè, quia non est spiritus, ergo. R. concessa ma. negando mi. ad cuius probationis mi. dico: quod materia prima, quando est in composito, quod sit in loco, eodem modo, quo ipsum compositum, & si per Divinam potentiam ponatur, extra compositum, est in loco, eo modo, quo substantia completa, privata quantitate, est in loco, unde potest percipi etiam sensu, quando subest accidentibus, sicut forma saltem secundario & multò magis ab intellectu, cum sit ens reale, positivum, absolutum, ut infra dicitur, adeoq; continetur sub objecto adaequato intellectus nostri, vel saltem Angelici.

Urgetur. Intellectus noster, pro hoc statu, non potest colligere, dari materiam primam, nisi ex mutationibus accidentalibus, vel substantialibus, sed ex neutro colligitur; ergo non ex primo, quia etiam Angeli mutantur ac-

cidentaliter, ad intellectionem, & volitionem; neq; etiam ex secundo, quia Aristoteles I. de general. 23. dicit: *Generationem esse mutationem totum in totum*: ergo non remanet aliquid commune subiectum, quod esset materia. R. negando mi. quia colligitur ex mutationibus materialibus; unde licet Angeli mutantur ad intellectiones, & volitiones, non sunt tamen mutationes materiales, sed spirituales: ad alteram probationem. R. 1. quòd si aliquid convinceret, quòd aeq; convinceret Adversarios; nam si nihil manet; ergo etiam non manet illud conflatum, ex quatuor elementis; unde R. 2. Aristotelem intelligendum esse, de toto categorematicè sumpto, prout dicit compositum ex materia & forma resultans, non verò de toto syn-categorematicè sumpto, pro toto, & singularis ejus partibus, quia sic non transit materia.

Replicatur. Si materia transfret, de uno composito, ad constituendum aliud compositum veluti pars essentialis, sequeretur, quòd duo individua essent ejusdem speciei, & non essent, item quòd essent idem numero, & non essent, sed hoc est inconveniens: ergo probatur sequela, quia ignis componeretur tam bene ex materia eadem, ex qua erat compositum lignum, deinde materia ligni, esset materia ignis, & sic esset ignis & lignum idem numero, & non esset, quia essent diversae speciei. R. negando sequelam, ad primam probationem dico; quòd nullum compositum specificetur ex ratione genericà, sed ex ratione specificà: unde quia materia prima est genus Physicum, ideò non debet specificare individua, in quibus est, sicut nec specificat animalitas illa, in quibus est. Ad secundam probationem, nego suppositum, videlicet quòd per materiam singularia individuentur, quia ut dixi in Logica, materia non est principium individuationis.

Arguitur: Si daretur materia prima, quotiescunq; aliquid nutrireretur, mutaretur essentialiter, sed hoc videtur inconveniens, ergo: probatur sequela, quia in nutritione acquireretur novam materiam, sed nova materia est nova pars essentialis, ergo R. negando sequelam ma. quia nullum totum mutatur essentialiter, propter mutationem ejus materiae, nisi mutatio sit totalis, hoc est: nisi adveniat tota materia de novo; illa materia autem quae in nutritione de novo advenit, est potius dicenda partialis pars, quam essentialis. Sed

IX.
Argumentum ex ratione.

Instatur. Si tradita doctrina de materia, prima tenet, non poterit salvari resurrectio mortuorum; ergo talis doctrina non est admit-tenda: ant. probatur, quia si quis nutrireretur carnibus humanis, converteretur illas in suam propriam substantiam, & consequenter illa alia anima non veniret ad iudicium in propria carne, contra sacram Scripturam. R. quod in tali casu illa materia separabitur, ab eo cuius fuit nutrimentum, & postea informabitur ab anima à qua antea fuit informata, anima autem nutriti informabit partes illas, quae in decursu vitae deflexerunt; nam istae sunt, quae pertinent ad veritatem resurrectionis, & si tales partes jam essent annihilatae, Deus eas subministrabit, per re-ductionem, vel alias aequivalentes.

X.
Aristoteles
plures mate-
rie dedit de-
finitiones.

Quantum Ad alteram partem tituli, Aristoteles plures definitiones, seu descriptiones materiae dedit, nam imprimis secundum aliquos, eam descripsit 7. Met. t. 8. per illa verba, dum ait: *Quod materia est, quae per se ipsam, neque est quid, neque quantum, neque quidpiam eorum, quibus ens determinatur.* Ita, ut explicari sic possit, quod materia non sit substantia completa ex se ullo modo determinata ad aliquam certam speciem, sed quod sit indifferens, nec sit quantitas, aut ulla forma substantialis, vel accidentalis, quae explicatio licet bona sit, & sufficienter naturam materiae declarat attamen magis describit, quid non sit, quam quid sit. Secundò definit Aristoteles materiam supra. t. 69. sic: *Materia est quaedam substantia, quae ita se habet ad formas naturales sicut aë, & lignum, ad formas artificiales.* Verùm tamen, nec hæc sufficienter essentiam ejus exprimit. Nam licet se eodem modo habeat, ad formas naturales, sicut aë, aut lignum ad formas artificiales: attamen non declarat qualiter, num sit pars potentialis compositi per se, si enim se haberet, ut aë, & lignum completè, nihil per se ex ea resultare posset. Tertiò deniq; definit eam lib. Phys. cap. 9. t. 82. hoc modò: *Materia prima est primum subjectum cuiusque rei, ex quo fit aliquid, cum insit, non secundum accidens, & si corrumpitur, in hoc abibit ultimum,* quam definitionem communiter recipiunt Authores, paucis immutatis; unde dicunt, quod materia sit illud, ex quo quidpiam fit, non per accidens, sed per se, tanquam ex subjecto primo, quam proinde

XI.
Posterior bo-
na est.

Dico 2. Bonam esse, & Probatur explicando omnes ejus particulas: dicitur: *Ex quo quidpiam fit*, ad removendas causas extrinsecas, ex quibus nihil essentialiter fit, & constituitur. Dicitur *non per accidens*, per quam excludi posset privatio, quæ non per se ingreditur constitutionem, sed ne fortè difficultas moveatur, quasi etiam esset tantum principium per accidens, & non per se alicujus generationis, adeoque non plus deberet numerari inter principia, quam forma præcedens, aut compositum definens, ideo dico, quod hæc, & sequens particula *per se conjunctum claritatis majoris gratiâ positæ sint*, ad excludenda subjecta omnia, sive corporea, sive incorporea, quæ ex ipsis & accidentibus coalescunt, & dicuntur composita, per accidens qualia sunt homo albus, angelus sapiens. Dicitur *tanquam ex subjecto* per quod excluduntur formæ substantiales, ex quibus res componuntur, sed non veluti ex subjecto. Ponitur deniq; *Primo* ut excludatur materia secunda, seu substantia completa, aut aliquod compositum ex aliquo priori factum. Unde patet, Materiam esse substantiam incompletam, substantiam quidem, quia cum sit primum subjectum, non potest habere aliud subjectum, & consequenter non poterit esse accidens; incompleta verò, quia cum ex ea fiat substantia completa, seu totum substantiale, sequitur, debere eam compleri, per alteram partem.

QUÆSTIO II.

An Materia sit generabilis, & corruptibilis?

Suppono Contra Camerarium, & alios, quos pro se citat, Materiam esse quid distinctum ab Elementis, sive collectivè sumptis, sive disjunctivè, seu tam bene ab unoquoque eorum, quam ab omnibus simul, & hoc videtur hac ratione sufficienter deduci & proferri posse, quia in qualibet materia datur aliqua forma, sed hujusmodi forma non est alicujus elementi, minùs omnium; ergò materia non est unum, aut plura elementa: probatur mi. quia forma illa non faceret unum per se, quia ex ente completo & alio, sive completo, sive incompleto, non fit unum per se, sed unum per accidens; illa autem materia, sive esset unum elementum, sive plura, esset unum completum; ergò non posset concurrere, ad constituendum unum per se. Probatur idipsum secundò, quia elementa sunt composita ex materia & forma, materia non est sic composita; ergò elementa non sunt materia; probatur ant. tùm, quia elementa sunt res subsistentia, habent enim qualitates contrarias, ratione quarum tales resolutiones fieri solent, quæ enim sunt irresolubilia, tales qualitates non habent; ut patet de cælis & spiritibus: tùm, quia ignis, verbi gratiâ, de novo generatur; ergò fit ex aliquo præsupposito; aliàs crearetur, sed illud est materia prima, & similiter ignis definit esse, non definit autem secundum se totum, aliàs crearetur; ergò aliquid manet, quod erit materia, & sic discurre pariter de aliis elementis, quæ omnia sunt generabilia & corruptibilia, si non immediate, saltem mediate. Hoc præsupposito

Quantum ad questionis titulum atinet, indubitatum est, materiam primam esse generabilem & corruptibilem, sumendo generationem pro quacunque rei productione & definitione, quomodoque fiat: cum enim sit ens finitum, potest à Deo produci & destrui, prout defacto producit & destruit, in speciebus Eucharisticis; hoc quidem, per verba Consecrationis; alterum verò, dum ex speciebus generantur vermes; Verùm tamen hæc tantum termino est, de generatione & corruptione, in sensu rigoroso, seu pro inceptioe rei ex præsupposito subjecto, in quo sensu dupliciter considerari potest, subjectivè, & objectivè, seu terminativè: subjectivè dicitur aliquid generabile, vel corruptibile, quatenus scilicet est subjectum & radix generationis & corruptionis; terminativè verò, quod est terminus generationis & corruptionis, seu, quod per generationem accipit esse de novo, vel quod per corruptionem destruitur. Hoc præmissis

Dico 1. *Materia est ingenerabilis & incorruptibilis objectivè, seu terminativè.* Ita Doctor 1. Phys. q. 2. & 7. Met. q. 8. & 2. d. 12. q. 2. n. 8. quatenus videlicet dicit, quod sit terminus creationis.

Probatur primò: Authoritate S. Augustini. lib. 12. Confess. cap. 6. ubi ait: *Materia*

Materia est mutabilitas corporum, quæ hæc desunt esse, quod fuerant, & incipiunt esse, quod non erant, & paulo infra: Materia est mutabilitas rerum mutabilium, capax formarum omnium, in quas mutantur res mutabiles. Ex quibus locis satis deducitur, sanctum Patrem adstruere, ipsam esse ingenerabilem & incorruptibilem, quia ipsa est subjectum omnium aliarum mutationum; ergo ipsa mutari non debet.

IV. Probatur secundò autoritate, & verbis Aristotelis supra l. 82. ubi sic habet: Necessè est namq; neg. oivi, neg. interire, nam si oritur aliquid primum, subjecti oportet, ex quo infir. oritur, quæ quidem est ipsa natura, quamobrem erit, antequam fiat; dico enim materiam primum subjectum uniuersum, ex quo aliquid fit, non secundum accidens, & si corrumpitur aliquid, in hoc abibit nihil, quare erit interempta, antequam intereat. Ex quibus verbis Doctor sic argumentatur supra: si materia esset generabilis, sequeretur quod esset antequam fieret, & si corrumpetur, sequeretur, quod esset aliquid, postquam corrupta est, sed hoc est inconvenientissimum, & absurdum, ergo, probatur sequela; quia omne agens naturale, in quacunq; generatione, secundum Aristotelem, presupponit aliquod subjectum, quod dicitur materia; ergo si materia generaretur, presupponeret seipsam, & sic esset, antequam generaretur; Eodem modo, quandocunq; aliquid corrumpitur, debet remanere illud, in quod res corrupta resolvitur, sed res corrupta resolvitur in materiam; ergo si materia corrumpetur, maneret, postquam esset corrupta, quæ omnia sanæ doctrinae sunt valde dissoluta.

Probatur Conclusio adhuc aliter, ex ratione deducta quoq; ex Scoto: si materia esset generabilis, sequeretur quod daretur transmutatio & in quâ tamen nihil transmutetur, sed hoc est impossibile, ergo probatur sequela; quia in illa transmutatione, quâ acquiritur materia, vel aliquid transmutatur, vel nihil: si nihil; ergo datur mutatio, in quâ nihil transmutatur; si aliquid illud vel est materia prima, vel aliud non primum, quia ipsa materia est, quæ acquiritur, per istam transmutationem, & consequenter non esset subjectum ejus; nec secundum, quia illud aliud esset subjectum, & sic materia prima non esset primum subjectum.

Probatur tertio: Eatenus agens corrumpit aliquid saltem defacto, quatenus introducit aliquam formam in materiam, quæ est destructiva prioris; sed non potest introduci aliqua forma destructiva ipsius materiae; ergo ma. patet mi. probatur: si illa forma esset destructiva ex natura materiae, esset etiam destructiva sui ipsius, sed impossibile est, aliquam formam esse destructivam sui ipsius, quia omnis res naturaliter conatur seipsam conservare, in quantum potest, ergo min. patet, probatur ma. Illa forma ex natura sua petit conservari in materia, ita ut ex natura sua non possit conservari extra eam; ergo si ex natura sua est destructiva materiae, erit etiam destructiva sui ipsius. Confirmatur: quia in omni generatione & mutatione manet aliquid in genito, quod erat in

corrupto, sed non aliud, quàm materia; ergo materia est ingenerabilis & incorruptibilis. Deinde si deberet presupponere aliam, illa alia tertia, & tertia quartam, & sic in infinitum. Sed in contra.

Arguitur. Si materia esset ingenerabilis & incorruptibilis, esset perfectior composito, sed hoc est falsum; ergo materia est generabilis & corruptibilis, probatur ma. Omne incorruptibile est perfectius omni corruptibili, ergo. R. negando ma. ad prob. dist. ant. Omne ens completum incorruptibile est perfectius corruptibili, concedo ant. quale ens est Deus, Angeli &c. Omne ens incompletum, quale est materia prima, nego ant. & consequentiam, nam materia prima est ens incompletum manetq; incorruptibile, propter imperfectum agendi modum agentium naturalium, quæ semper prærequirunt subjectum, in quod agant, & in quo suos producant effectus, nec possunt rem producere, ex nihilo, nec etiam redigere in nihilum, adeoq; compositum est perfectius, quàm materia.

Instatur. Agens naturale continet in sua virtute totum compositum, & consequenter etiam materiam: sed quod continetur in virtute agentis naturalis, potest generari; ergo materia prima potest generari. R. dist. ma. totum compositum categorematicè & per se sumptum, concedo ma. totum compositum synkategorematicè, id est secundum singulas partes sumptum, nego mi. Itaq; agens naturale non continet in sua virtute materiam, quantum ad productionem & generationem ejus.

Urgetur. Quod potest producere perfectius, potest etiam imperfectius: sed totum est perfectius materia: ergo, quod potest producere totum, potest etiam materiam. R. negando mi. quia licet homo possit producere hominem, non potest tamen producere equum, vel asinum & asinus licet possit asinum, non tamen lignum, licet homo sit perfectior asino, & asinus ligno.

Arguitur 2. Omne habens materiam, corruptitur propter materiam, quia materia est causa corruptionis; ergo materia ipsa est magis corruptibilis: probatur consequentia ex illo communi axiomate propter quod unumquodq; tale est, illud magis tale. R. negando consequentiam, ad axioma dico, illud tantum verum esse, quando illud, de quo fit comparatio, suscipit magis & minus, & ipsum convenit utriq; comparatorum. Vide dicta in Logica.

Instatur. Sicut se habet subjectum alterationis, ad alterationem; ita subjectum generationis, ad generationem; sed subjectum alterationis semper denotatur alterari; ergo & subjectum generationis generari & corrumpi. R. concessa ma. dist. mi. sed subjectum alterationis semper denotatur alterari subjective, vel terminative: trãseat ma. terminative semper nego mi. Itaq; neq; materia, neq; compositum, denominatur terminus alterationis, sed sola qualitas, quia hæc sola accipit suum esse simpliciter, per alterationem; materia ergo subjective dicitur alterari, vel corrumpi, ut supra.

Dico

VII.

Argumentum in contrarium primum.

VIII.

Secundum.

IX.

Est generabilis subiecti.

Dico 2. *Materia prima est generabilis & corruptibilis subiective.* Hæc etiam est Scoti supra & communis, habetq; hunc sensum, quod materia sit subiectum, in se recipiens terminum à quo, & ad quem generationis. Probatur: Illud quod subicitur termino à quo, & ad quem generationis & corruptionis, potest denominari generabile & corruptibile; sed materia subicitur termino à quo, & ad quem generationis; ergo est generabilis & corruptibilis; probatur mi. quia privatio & forma sunt termini à quo, & ad quem, sed his subicitur, ut de se patet, ergo. Confirmatur: Quia materia transit à privatione ad formam, & sic dicitur generari: quia in se recipit illud, quod generatur; & econtrà transit à forma ad privationem, & sic potest dici corrumpi: ergo.

X.

Dices: Nihil dicitur generabile & corruptibile, nisi in quo formaliter est generatio & corruptio, tanquam in subiecto, sed hæc non sunt in materia, tanquam in subiecto: ergo mi. probatur, quia generatio activa fundatur in agente, passiva verò in termino producto, per generationem activam. *xy. dist. mi.* Generatio non est immediatè in materia, tanquam in subiecto immediato; prout generatio dicit mutationem, nego mi. non est in materia immediatè prout dicit productionem, concedo mi. & nego consequentiam. Itaq; notandum ex Scoto, quod generatio dupliciter spectari possit, seu dicere duo: semel mutationem, & altera modo productionem, si itaq; consideretur generatio, prout mutatio est, tunc immediatè inest in materia, si verò spectetur, ut est productio, tunc non nisi mediatè, ratione termini formalis istius productionis, scilicet ratione formæ, quæ est in materia, veluti in suo subiecto immediato, mutatio enim est in illo, quod nunc aliter se habet, quàm ante.

XI.

Est simpliciter ingenerabilis.

Dico 3. *Si Propriè quis loqui velit, materia est simpliciter ingenerabilis.* Hanc non puto posse multum in controversiam vocari, probo eam tamen sic: Illud non dicitur propriè esse generabile & corruptibile, quod tale tantum est per accidentalem denominationem, sed materia est talis per accidentalem denominationem, ergo. Probatur mi. quia illud omne potest dici accidentalis denominatio, quod non ingreditur constitutionem & naturam ejus, sed generatio & corruptio non ingrediuntur constitutionem materiae, ergo.

QUÆSTIO III.

An materia sit pura potentia, ita, ut nullum includat actum?

I.

Explicatur sensus questionis.

Olim Circa hanc materiam, grave inter Authores fuit litigium, maximè inter Scotistas & Thomistas, & quamvis modernis temporibus solis discrepent vocibus, ita, ut re non negent ipsi, quod asserimus nos, non erit tamen abs re, si hanc materiam quoq; proponam hic. Pro cuius rei intelligentia

Notandum primò: Sensum questionis non esse, an materia prima, ut est

ens verè possibile, sit pura potentia subiectiva, quia tunc certum est, quod sit pura potentia & si sic quis loqui vellet, tunc potius dicere deberet, quod sit in potentia, quàm quod sit potentia, est ergo magna diversitas inter illud, quod est potentia & illud quod est in potentia, sed controversia est, an materia, prout existit, à parte rei, sit pura potentia, ita ut nullum omninò actum includat, sive formalem, sive entitativum? unde

Notandum secundo: Tam potentiam, quàm actum multipliciter accipi posse,

primò enim & in laxiori acceptione Potentia dividitur in *activam & passivam*: Activa illa est, quæ aliquid potest producere agendo, talem habet ignis ad calefaciendum, ad producendum alium ignem &c. Potentia passiva est, quæ potest in se recipere aliquam formam, ut potentia, quàm habet paries, ad recipiendam albedinem, materia prima, ad recipiendam formam substantialem. Potentia passiva adhuc duplex est: una Physica, altera Metaphysica; Physica est potentia, ad aliquid recipiendum, quod est realiter distinctum à se ipso; Metaphysica ea est, quàm habet aliqua formalitas, ut possit determinari per aliam formalitatem, ut animalitas determinatur per rationalitatem, & brutalitas per gannibilitatem, rudibilitatem &c. & sunt omnia genera & omnia superiora, quia omnè genus & superius potest contrahi per inferius, seu est in potentia ad differentiam inferioris, & hoc est, quod Aristoteles genus frequenter vocat materiam.

Notandum tertio: Magis propriè

ad propositum nostrum Potentiam ad huc aliam esse obiectivam, aliam subiectivam: Potentia obiectiva ea dicitur, quàm habet aliqua res, ad existendum, quando non actualitè existit potest, extra suas causas, sic Anti Christus habet potentiam obiectivam ut possit esse, & hæc potentia ideo dicitur obiectiva, quia consequitur rem, ut est obiectum alicujus potentie productivæ, potentis illam inesse simpliciter producere, ut proinde ad eam duo requirantur, primò, ut res actu non existat producta, secundo, ut non involvat implicantiam & repugnantiam, ad producendum. Potentia subiectiva est ens aliquod, actu existens, extra suas causas, quod licet actu existat, est tamen adhuc capax ulterioris perfectionis, seu formæ advenientis, sive substantialis, sive accidentalis, & si respiciat formam substantialem, dicitur habere potentiam essentialem; si accidentalem, tunc dicitur esse in potentia accidentali, seu actuali, unde eadem res potest esse potentia subiectiva & in potentia obiectiva; subiectiva, in quantum est aliquod tale ens potens & capax; per formam supervenientem, essentialitèr vel accidentalitèr perfectiori, & in potentia obiectiva, quantum tale est, antequam productum fuerit, non involvebat implicantiam ad productionem, & secundum hoc frequenter Doctor subtilis dicit, subiectivum & obiectivum ejusdem rei solè ratione distingui.

Notandum, Actum quoq; tot modis accipi posse, quot modis accipitur potentia nam

nam omnis potentia dicit ordinem ad actum; unde actus correspondens potentiae obiectivae, quae est ipsa rei alicujus actualis existentia; actus correspondens potentiae subiectivae, est illud ens, quod in certa & determinata specie potentiam subiectivam ultimam complere potest, qui proinde alio nomine vocatur formalis, seu informans & actuans subiectum, scilicet, vel materiam; primus autem dicitur actus entitativus, seu actus existentiae rei, scilicet extra suas causas positae; Actus formalis est duplex etiam, Physicus scilicet, & Metaphysicus: Physicus est actus materiam Physicam actuans, Metaphysicus vero, qui actuat materiam Metaphysicam, & sunt differentiae essentialis rerum.

His praemissis Circa hanc materiam, ut dixi, duplex est sententia: Prima est D. Thomae 1. p. q. 7. art. 2. ad tertium, & alibi saepe, qui dicit, materiam esse puram ita potentiam, ut nullum profus ex se ipso habeat actum, sive formalem, sive entitativum, quem sequuntur Thomista. Secunda vero est Scoti & suorum 2. d. 12. q. 1. n. 7. qui docent materiam habere actum entitativum, quos, praeter Thomistas, ferè omnes sequuntur: cum quibus ad quaestionem

Dico: Materia prima non est pura potentia obiectiva, sed habet verum actum entitativum, est tamen pura potentia subiectiva, ita quod non includat in se aliquid actum formalem. Prima est Scoti supra, sicut etiam secunda maxime in reportat: q. 1. n. 13.

Probatur prima pars Conclusionis ex autoritate & verbis Doctoris n. 11. ubi haec habet: *Qui ergo dicunt, quod materia sit ens in potentia (id est obiectiva) & quod manet esse in potentia, sicut illud ens in potentia quod nondum est, sed tantum est in virtute sua causae, non possunt salvare mutationem aliquam, quia tunc nihil esset praesuppositum agenti, quia quod sic est in potentia, non plus est, quam albedo, quae post unum, aut alterum annum erit, imò est nihil; unde si materia est tale ens in se, seu in potentia, non esset aliqua mutatio, quia nihil esset, nunc aliter se habens, quam prius, & per consequens materia non esset subiectum alicujus mutationis, sed terminum, quare qui asserunt materiam esse puram potentiam obiectivam, negant omnino materiam.* Ex his, & aliis rationibus, hic & alibi

Probatur 1. pars Conclusionis: Materia prima est actualis subiectum formarum substantialium, ergo non est pura potentia obiectiva, sed includit aliquem actum entitativum; probatur consequentia, quia, quod non est entitas realis, actu existens, non potest esse verè subiectum realiter susceptivum formarum substantialium; ergo cum materia prima sit tale ens, etiam secundum Adversarios, non est pura potentia obiectiva.

Probatur secundò: Materia prima est causa actualis, saltem partialis compositi actualis realis Physicè posita, extra suas causas; ergo materia prima ipsa est entitas actualis posita, extra suas causas; & consequenter non erit pura potentia obiectiva, sed habebit actum etiam entitativum.

F. Amandi Hermann Physica.

Secunda pars Conclusionis

VIII.

probatur etiam autoritate & verbis Scoti supra num. 13. ubi sic loquitur: *Dicitur etiam materia esse ens in potentia, quia ens receptivum actus substantialis primò, & accidentalis mediante forma substantiali, & ideo, ut aliquo modo dicatur ens in actu, prout ens distinguitur in actu, contra esse in potentia suae causae; quia est aliquid extra causam suam, tamen distinguitur, contra actum distinguentem & completum speciei, & ideo describitur ens in potentia, quia est maxime receptivum actus, non quod omnino non sit ens, nisi in potentia, sicut anima antiChristi: Ex quibus verbis*

Probatur eadem secunda pars

Conclus. Materia prima est Physicè simplex; ergo non includit duas res, quarum una sit receptiva, & altera receptibilis; probatur ant. Quia primum subiectum ex materia & forma aliàs praesupponeret aliud subiectum, sed materia prima est primum subiectum: ergo. Deinde materia prima non est receptibilis in aliud subiectum, sed materia prima, si esset actus formalis, esset ex natura sua receptibilis in aliud subiectum: ergo. Sed contra Resolutionem

Opponitur Congeries Autoritatum,

IX.

& primo D. Augustini, qui materiam vocat nihil & prope nihil, in libris Confess. supra: Platonis, qui dixit: materiam esse medium, inter ens & non ens, ac deniq; ipsius Aristotelis 1. de generat. cap. 5. ubi dicit: *Materiam esse, cuius essentia in ipso consistit posse.* Verumtamen haec & omnes similes Autoritates nihil contra assertionem concludere; Nam in primis Gloriosissimus S. Doctor August. tantum vult, quod materia nihil habeat de forma Physica, non verò quod non habeat formam Metaphysicam, ita, quod nihil sit forma, non verò quod nihil sit entitatis; quia si perpenduntur bene eisdem Sancti Doctoris verba supra, tunc clarè deprehenditur, quod licet materiam vocet nihil, dicit tamen hoc nihil non esse omnino nihil, id est, entitatis licet sit nihil formae. Ad Platonem dico, eum per ens intelligere vel formam, quae est perfectius ens, vel compositum, quod est ens completum, & per non ens imperfectius formam, quod est incompletum, cuiusmodi est materia prima. Ad Aristotelem deniq; respondeo, quod dicat materiae essentiam consistere in potentia Physica, non verò in potentia obiectiva. Sed

Opponitur D. Augustinus & solvitur.

Instatur. Aristoteles 6. & 9. Met. dividit ens in actum & potentiam, sed si materia prima non esset ens in pura potentia, mala esset divisio; ergo materia est talis, non modò est ens in potentia Physica, sed etiam entitativa: probatur minor, quia tunc non daretur ullum ens in pura potentia obiectiva. R. dist. ma. divisit ens in actum & potentiam obiectivam, nego ma. in ens obiectivum & subiectivum, seu in potentiam obiectivam, & potentiam subiectivam, concedo ma. & nego mi. ad cuius probationem dico: quod nullum detur ens subiectivum in pura potentia obiectiva; per hoc tamen non erit adhuc mala divisio, quia est per differentias, quae non sunt oppositae, nisi respectu eiusdem, & sic possunt eidem competere, respectu

Xx

specu

specu diverforum, nec hoc dicere aliquid novum est, quia etiam ipse Aristoteles divisit quantitatem, in æqualem & inæqualem, cum tamen non sit necesse, ut aliqua quantitas sit ita æqualis, ut nullo modo sit inæqualis, cum nullus talis sit, & eodem modo habet se res in proposito.

Urgetur. Omnis actus, vel est informans, vel subsistens, sed materia prima nec est actus informans, nec subsistens; ergo materia prima non est actus; probatur mi. non informans, quod certum est, nec subsistens, quod probatur; quia actus subsistens non indiget alio subsistente & sustentante, sicut informans, adeoq; perfectior est. R. dist. ma. omnis actus Physicus, vel Metaphysicus, est informans, vel subsistens, transeat ma. omnis actus entitativus est informans, vel subsistens, nego ma. quia talis actus nihil est aliud, quam entitas ipsius rei existentis. R. 2. negando mi. pro secunda parte, ad cuius probationem dico, actum entitativum suo modo informare, & perficere ipsam potentiam objectivam, id est secundum esse objectivum ipsam materiam.

X.
Argumentum
extrinsecum.

Arguitur: Ex duobus entibus in actu, non sit unum per se, sed materia & forma sunt duo entia in actu, secundum nos; ergo non faciunt ens per se, quale debet esse compositum naturale R. dist. ma. Ex duobus entibus completis in actu, non sit unum per se, concedo ma. In completis prout est in proposito, maxime si unum sit in pura potentia Physica, & alterum sit actus Physicus, ut est materia & forma; nego ma. Eodem modo respondet fuscus Doctor in secundo supra & in report. n. 17. & 19. ubi ostendit, quantum potest, quare aliqua duo & quænam faciunt ens unum per se. Item quænam sint, quæ non faciunt, & quare non faciunt.

Instatur. Ens completum, & incompletum non differunt, nisi accidentaliter, & consequenter sunt ejusdem speciei; ergo, si repugnat enti completo, in actu facere ens per se, repugnat etiam enti actu incompleto. R. 1. Si instantia valeret, probaret etiam, quod forma, quæ est ens incompletum, non faceret ens unum per se, ob eandem rationem. R. 2. dist. ant. Ens completum & incompletum, sub eodem genere non differunt, nisi accidentaliter, ut albedo ut duo, & albedo ut octo; transeat; si sint sub diverso genere, nimirum actus & potentia, ut est in proposito, nego ant. & consequentiam.

XI.
Secundum.

Arguitur Secundò: Materia prima haberet actum entitativum Metaphysicum, distingueretur per ipsum, ab omnibus aliis rebus, hoc non potest dici; ergo, probatur mi. Omnis distinctio positiva est à forma; ergo, si materia distingueretur ab omnibus aliis rebus, deberet habere formam, & sic non esset pura potentia Physica. R. negando mi. cuius probationis ant. dist. est à forma Physica, vel Metaphysica, concedo ant. à forma Physica semper, nego ant. & similiter dist. consequens deberet habere formam Metaphysicam, vel Physicam, concedo consequentiam, Physicam semper, nego consequentiam, quia etiam Angeli distinguuntur

specie positivè, & tamen non includunt formam Physicam. Sed

Instatur. Ad hoc, ut aliquid habeat formam, vel differentiam Metaphysicam, debet habere radicem, seu principium, unde desumatur, sed in materia prima non potest assignari aliquid tale principium, aut radix; ergo non poterit habere formam Metaphysicam. R. negando mi. Entitas enim realis & Physica materia est tale principium, quæ est diversæ naturæ, ab alia entitate reali & Physica, & hoc est non modo in materia, sed etiam in aliis omnibus naturis.

Urgetur. Si Materia prima haberet aliquem actum Metaphysicum, constitueret cum ipso aliquam speciem, sed non constituit, ergo: probatur mi. quia alioquin esset collocabilis in prædicamento; sed non est; ergo; probatur mi. quia non ad omnes species, utpote cum non participet naturam omnium, nec etiam ad aliquam unam, quia non est ratio, cur potius ad hanc, quam ad illam. R. dist. ma. constitueret aliquam speciem completam Physicè, nego; incompletam Physicè, & Metaphysicè completam, concedo ma. & distinctà similiter minori, nego consequentiam. Ad probationem mi. R. negando, quia potest saltem indirectè & reductivè reduci ad illam speciem substantiæ materialis Physicæ completæ, quam componit, sicut pars potest reduci ad totum.

QUÆSTIO IV.

An Materia prima existat propriâ existentia, vel existentia forma?

Hæc quæstio, quoad resolutionem, totaliter dependet à priori; nam si tenetur, quod nullum habeat actum entitativum, consequenter teneri debet, quod non existat existentia propriâ: unde Thomistæ negantes ei actum entitativum, pariter negativè respondent ad titulum; verumtamen quia præcedentem resolvi affirmativè; idè cum Scotistis & Neotericis communiter ad quæstionem

Dico: Materia prima non existit existentia formæ, sed suâ. Ita Scotus in 2. d. 12. q. 1. & 2.

Probatur primo: Ratione delimitata ex Aristotele 7. Met. t. 13. ubi dicit: Actum esse, quod distinguit unam rem, ab alia, sed materia prima distinguitur realiter à forma substantiali, quia sine illa existere potest, ut dicam infra; ergo habet aliquem proprium actum, per quem existat; ergo non existit per formam, seu per ejus existentiam, sed per propriam.

Probatur secundò: Nihil prius potest existere per existentiam posterioris, sed materia prima est prior, quam forma aliqua substantialis materialis & Physica; ergo materia prima non potest existere per existentiam formæ, sed existit per existentiam propriam; consequentia videtur esse optima: nam si prius materia existit, quam existat forma, ergo prius habebit existentiam, quam existat forma, quia omnis res per suam existentiam existit, materia etiam patet: quia existentia posterioris non potest

potest esse, antequam sic illud, quod est post-
terius; restat ergo sola probanda minor: Mate-
ria est subiectum primum & immediatum
omnis formae substantialis, & omnis formae ma-
terialis; causa verè in eam influens, sed omnis
causa est prior saltè naturà, quàm sit in quod
influit suam causalitatem; ergo materia saltè
naturà erit prior, quàm sit forma & consequen-
tèr non poterit existere, per existentiam formae,
cùm existentia formae non sit ante ipsam for-
mam. Confirmatur: Concurfus materialis est
influxus, & aliquo modo operatio, sed prius est,
rem esse & existere, quàm operari; ergo in illo
priori, quo materia concurrat, ad productio-
nem, seu educationem formae, existit materia &
non existit forma; ergo pro illo priori materia
non existit per existentiam formae, quia pro il-
lo priori forma nondum existit, alioquin prius
esset, quàm haberet existentiam suam.

III. Dices: Quòd licet in illo casu, quo ma-
teria concurrat, ad productionem vel educa-
tionem formae, non existat forma producenda, ver-
bi gratia: Ignis in materia ligni: existit tamen
prior forma, id est forma ligni, per quam tunc
existit, atq; adeò non existit sine forma, sed
Contra implicat: materiam ligni existere per
formam ligni, quando ignis producit, quia
pro eodem instanti, quo producit forma
ignis, destruitur forma ligni, quia ista expelli-
tur per formam ignis jam productam; ergo in
illo instanti non est existentia formae ligni; er-
gò pro illo instanti non poterit per illam exi-
stere.

IV. Probatur Conclusio secundò:

Ex Ente & non ente simpliciter, non fit ali-
quod ens simpliciter, tanquam ex parte essen-
tiali, sed ex materia prima fit compositum Phy-
sicum, quod est ens simpliciter; ergo materia
est ens simpliciter; ergo ulterius per propriam
existentiam existens; probatur hæc consequen-
tia, quia quod est in potentia objectiva tantum,
est tantum secundum quid tale, sed quod non
est existens, est tale tantum in potentia obje-
ctiva.

V. Dices: Hinc tantum sequi, quòd mate-
ria existat per existentiam formae. Sed contra:
ipsa existentia formae dependet ab existentia
materiae, seu à materia existente, tanquam à
causa materiali, quia forma dependet in esse &
conservari à materia naturaliter; sed quod de-
pendet à causa existente, dependet ab existen-
tia causae, saltè tanquam à conditione; ergo
existentia formae dependet à se, vel à forma,
tanquam causà, quod non est intelligibile, vel
datur materiae existentia, à quâ dependeat
utraq; tanquam à causa vel ad minus tanquam
à conditione.

VI. Probatur Conclusio tertio:

Omnis actio realis causae efficientis habet pro
termino aliquid ut existens; ergo ubi sunt duae
actiones realiter distinctae & habentes terminos
realiter distinctos, quilibet ex ipsis terminis
debet habere existentiam sibi correspondentem,
sed actio productiva materiae, & actio educiva
formae sunt actiones reales distinctae rationis,
quia una est creatio, & altera productio gene-

F. Amandi Hermann Physica.

ratioq; habent quoq; terminos realiter distin-
ctos, una materiam, altera formam; ergo tam
materia, quàm forma debent habere proprias
existentias.

Probatur Conclusio quartò: VII.

Si existentia materiae esset eadem cum existen-
tia formae, sequeretur quòd quotiescunq; gene-
raretur, vel corrumpetur forma, vel composi-
tum substantiale, quòd toties generaretur &
corrumpetur materia; sed hoc est contra
ipsum Adversarios & dicta superius, ubi demon-
stravi, materiam esse simpliciter ingenerabilem
& incorruptibilem; ergo; probatur sequela
ma. Quia quando res perdit existentiam, non
existit, aliàs posset res existere, quæ nullum ha-
beret existentiam, sed destructà formà, quam
materia prima habet, destruitur existentia, quæ
materia prima existit; quia est eadem existen-
tia utriusq; ergo, destructà illà formà, destrui-
tur materia, ab agente creato; ergo destructà
alterà formà, paritèr destruitur, & sic de cæte-
ris: probatur etiam mi. quia ipsi Adversarii di-
cunt, esse idem subiectum in genito & corru-
pto, & etiam dicunt materiam non generari
vel corrumpi, cùm sit terminus creationis; ergo
habet materia existentiam, distinctam ab exi-
stentia formae, vel debent prædicata contra-
dictoria eidem rei competere, concedere, exi-
stentiam nimirum & non existentiam. Sed

Dices: Non secuturum inde materiam VIII.

esse generabilem vel corruptibilem, quia ad
hoc, ut aliquid corrumpatur, aut destruat, re-
quiritur, quòd transeat ab esse, ad non esse, & ut
generetur à non esse, ad esse, neutrum tamen
contingit; quando materia perdit unam for-
mam & acquirit alteram, quia in eodem instan-
ti quo amittit priorem, acquirit aliam, per
quam nunc existit, & sic nunquam existit, sine
aliqua forma; sed Contra: Materia perdidit
existentiam quæ ante existebat; ergo fuit de-
structa; probatur consequentia, quia destrui
nihil est aliud, quàm perdere existentiam; er-
gò, probatur ant. materia ante existebat, per
existentiam formae, secundum vos ita quòd exi-
stentia formae faciebat ipsam formaliter existe-
re, sed existentia formae est destructa; ergo &
existentia materiae, aliàs eadem existentia esset
destructa, & non esset destructa. Sed aliter

Dices 2. Ut Res dicatur corrumpi vel IX.

produci, non sufficit, ut secundum existentiam
corrumpatur vel producat, sed debere, secun-
dum existentiam & essentiam produci & cor-
rumpi; materia verò non producit, nec cor-
rumpitur, secundum essentiam & sic non sequi-
tur quòd producat vel corrumpatur. Contra
ex hac responsione sequeretur, quòd nec forma
substantialis materialis, nec accidentia genera-
ri possint & corrumpi, sed hoc est contra ipsos:
ergo, probatur sequela, quia formarum & acci-
dentium essentiae sunt, æquè ingenerabiles &
incorruptibiles, aut dicere debent, quòd
quando corrumpitur forma, etiam corrumpa-
tur secundum esse essentiae, & esse objectivum,
quod est absurdum.

Probatur Conclusio quinto: X.

Ad hoc, ut forma dicatur verè generari, se-
cundum

Xx 2

cundum ipsos etiam Adversarios, necessario requiritur, ut materia, in aliquo instanti reali temporis, habeat privationem ejusdem formae; ergo materia praexistit, in illo instanti reali, ante formam etiam primam, sed non existebat tunc, per existentiam formae, quae adhuc non est: ergo; probatur consequentia prima, quia in nullo subiecto datur privatio formae, nisi aptum natum sit, recipere formam, sed materia prima non est apta nata recipere proximè formam realem, nisi actu existat; aliàs materia possibilis esset apta nata proximè recipere formam realem existentem, quod nemo unquam somniavit; ergo materia pro nullo instanti habet privationem formae, pro quo non existit; ergo ulterius si habet privationem formae, pro aliquo instanti, ad ipsam formam, ut illi concedunt & debent, non existit tunc, per existentiam formae, quod est intentum.

XI.
Opponitur &
solvitur D.
August.

Opponitur I. Autoritas D. Augustini lib. 83. qq. 9. 54. Ubi materiam nihil esse dicit, ait enim: *Deterius corpore nihil est, quia materia caret omni specie, rectè nihil dicitur*; Item lib. 12. Confess. cap. 7. dicitur: *Fecisti caelum & terram duo quaedam, unum prope te & c. alterum prope nihil*, ut supra adduxi etiam; ergo materia non habet propriam aliquam entitatem, nec consequenter existit propria existentia, sed solum per existentiam formae. Verùm tamen respondeo ad primum locum, quod Sanctus Doctor non vocet materiam propriè & absolute nihil, sed solummodò comparatione, ad alias substantias completas, vel in ordine ad formas, ita quod nihil sit formarum. Ad secundum locum dico, quod non neget esse aliquid, nam licet dicat, quod sit *prope nihil*, attamen alibi addit, *hoc nihil non esse tamen omnino nihil*: nam lib. 1. Contra Advers. Legis cap. 8. ait: *Neg. ista materies omnino nihil est &c.* unde in praefato loco tantum vult, quod duo sint entium genera, quorum unum maximè accedit ad Deum, id est, Angeli: & alterum in perfectione infimum, & est materia prima, ita exponit S. Aug. Doctor subtilis. Sed

XII.
Opponitur &
solvitur
Arist.

Opponitur 2. Autoritas Aristotelis 5. Met. cap. 15. ubi dixit: *Animam esse causam existentiam materiae* & 4. Met. t. 15. dicit: *Quod materia sit potentia, quia potest progredi ad formam, cum verò actu sit, tunc est in forma*. R. ad primam auctoritatem, quod anima non possit dici causa efficiens materiae, quod nec Aristotelem velle, Adversarii dicent, sed dicitur eatenus causa, quatenus est causa formalitèr denominandi, non verò, quod sit causa existendi. Ad secundum locum dico, quod si Aristoteles similia habet, nihilominus tamen nihil facere contra Conclusionem: nam sumit potentiam, ut opponitur actu formalitèr Physico, non autem ut opponitur actu entitativo, seu existentia, & sic quādo materia actu sit, id est informatur, tunc in forma est, id est, sub forma est. Sed

Instatur. Si materia existit per actum, sive sit Physicus, sive Metaphysicus & entitativus; ergo verum est, quod non existat per existentiam propriam, probatur sequela: quia existit per existentiam actus Metaphysici; ergo, non existit, per existentiam propriam. R. negando utramq; consequentiam, quia ipsamet

materia est actus ipsemet Metaphysicus; seu realis entitas; unde non habet alienam existentiam, per quam existat. Nec exinde tamen sequitur, quod tunc ex materia & forma fieret unum per accidens, quia non sunt actus completi Physicè.

Arguitur. Omnis actus purus ita est actus, ut nihil habeat potentialitatis admixtum; ergo etiam pura potentia ita est potentia, ut nihil habeat admixtum de actu, ant. patet, de Deo, qui proinde à Theologis vocatur purus actus, quia nihil includit potentialitatis; probatur consequentia, tum à paritate, tum quia oppositorum eadem est ratio & disciplina, tum quia purus actus & pura potentia summe distant à se mutuo. R. disting. consequens (concesso antecedente) ergo pura potentia ita est potentia, ut nullum includat actum oppositum illi potentia, à qua potentia denominatur pura, concedo consequentiam, ita ut nullum includat actum oppositum potentia, à qua non denominatur pura potentia, nego consequentiam. Itaq; materia prima denominatur in pura potentia subiectiva, & sic nullum includit actum oppositum huic potentia, nempe actum formalem vel informantem, non tamen dicitur esse in pura potentia objectiva, cum habeat actum entitativum, oppositum purae potentiae objectivae; Aliud autem est de Deo, qui ratione suae infinitae perfectionis includit omnem omnino perfectionem possibilem, poni in uno, & per consequens, omnem omnino excludit potentialitatem; materia prima verò, licet sit pura potentia subiectiva, tamen non excludit omnem omnino actum.

Instatur. Datur actus purus, qui utramq; potentialitatem excludit; ergo etiam potentia pura, quae utramq; actum, seu actualitatem excludat. R. negando consequentiam; Et ratio disparitatis est, quia infinitae perfectioni competit excludere omnem omnino potentialitatem, quae semper imperfectionem involvit, quod proinde soli Deo competit; nullum tamè est assignabile ens creatum, quod sit tam perfectum, ut omnem imperfectionem excludat. Deinde non nego, quin possit dari aliqua potentia ita pura, quae excludat omnem omnino actum videlicet entitativum & formalem, sed tantum non esse possibilem, quae actu existeret, & utramq; excluderet; materia namq; possibilis utramq; actum excludit.

Urgetur. Materia est Physicè simplex; ergo vel tota est potentia, vel tota est actus: Quia simplex entitas non potest constare potentia & actu Physicis, sed non est tota actus; ergo erit tota potentia, & consequenter nullum includit actum. R. materiam primam esse totam potentiam, & totum actum, sub diverso tamen respectu, videlicet tota est potentia subiectiva, & tota est actus entitativus, non tamen per aliquam compositionem, sed per identitatem, quod non repugnat. Plures objectiones, & instantias, vide apud Autores passim. Per hæc puto tam huic, quam præteritæ quæstioni satis esse factum.

Replicatur. Omnis existentia est à forma, ut ait Avicennas 2. Met. sed materia nullam habet

habet in se formam; ergo nullam existentiam. R. dist. ma. Omnis existentia completa, vel entis Physicè completi, est à forma ultimata, concedo ma. incompleta, seu entis Physicè incompleti, nego ma. quia datur existentia, quæ nullo modo est à forma Physica, ut est existentia Dei, Angeli &c.

QUÆSTIO V.

An materia possit existere absq; omni forma?

Sensus questionis præsentis est: an materia possit, per aliquam potentiam & virtutem alicujus agentis, sive naturalis, sive supernaturalis, extolliari, ab omni forma, ita ut tunc sic extolliata, necessariò deberet definere, vel utrum adhuc permancere possit, & maximè controvertitur de formis absolutis, sive postea illæ sint substantiales, sive accidentales? Principalius tamen agitur, de forma substantiali; quod autem naturæ viribus materia non possit existere sine forma, res videtur indubitata, & mox probabo; quod è contrà supernaturalitèr, separata à forma, existere queat, controvertunt Thomistæ & Scotistæ, cum suis Præceptoribus; nam D. Thomas 1. p. q. 66. a. 1. & quodl. 5. dicit: materiam, de absoluta potentia Dei, non posse existere sine forma, & hoc consequenter ad superiora: nam si non habet propriam existentiam, sed existit per existentiam formæ, non poterit existere, nisi per existentiam formæ. Scotus verò 2. d. 12. q. 2. econtra asserit, id omninò non implicare, quem præter hos sequuntur Recentiores & Nominales communiter. Itaque

DICO I. Materia naturalitèr non potest existere, sine omni forma substantiali, neq; unquam fuit. Prima pars est communis, secunda est contra Marsilium & alios nonnullos, qui putant materiam bis fuisse sine forma, primò in creatione ex illo Gen. 1. comprobantes: Terra autem erat inanis & vacua. Secundò in triduo mortis Christi; verum tamen perperam; unde partem illam secundam probo primò; Si materia unquam fuisset sine forma substantiali maximè in creatione mundi, & in triduo mortis Christi; sed tunc non fuit, sine omni forma; ergo nunquam: major est Adversariorum: probatur mi. quoad primum ex D. Augustino lib. 12. Confess. cap. 29. ubi sic habet: Sic est prior materies, quam id, quod ex ea fit, non idèd prior, quia ipsa efficit, cum ipsa fiat, nec prior intervallo temporis. Et lib. 1. contra Adversarios legis & Proph. cap. 9. ubi sic ait: Nec putandus est Deus informem prius fecisse materiam & intervallo temporis formasse, quod informe prius fecerat, sed sicut in loquente fiunt verba sonantia, ubi non prius vox informis, post accipit formam, sed formata profertur, ita intelligendus est Deus, de materie quidem informi fecisse mundum, sed simul eam concrevisse mundo. Similia habet D. Basiliius hom. 2. hexam. ubi vocat Eos Scripturæ depravatores, qui per terram inanem & vacuum, intelligunt materiem informem. Unde si Divus Augustinus, & alii quidam sancti Patres, videntur sentire contrarium, opponi possunt primò præallegatæ autoritates; deinde explicandi sunt, quod materia naturâ, non verò tempore præcesserit formam. Probatur mi. quoad al-

teram: quia in triduo mortis Christi, materia prima, sub forma corporeitatis; unde nos minime urget; & quamvis Marsilius possit cogitare, argumentum futurum oneri negantibus tales formas, attamen facillè respondent, quòd si fuerit, tunc quòd miraculosè, non naturalitèr & viribus naturæ. Itaq;

Probatur Conclusio, quoad primam partem cum Pontio: si materia possit esse, sine aliqua forma naturalitèr, maximè per actionem alicujus causæ secundæ naturalis, sed hoc non potest contingere, ergò. probatur mi. quia agens naturale non intendit per se destructionem alicujus rei, sed eatenus destruit, quatenus intendit producere aliquem alium effectum, quem absque destructione non possit producere, ergò nequit destrui compositum substantiale, aut separare formam substantialem à materia, nisi producat aliam formam substantialem & consequenter nequit naturalitèr separari.

Dices cum Arriaga: Potest destrui aliqua forma accidentalis, absque ulla forma incompatibili, ut patet in destructione lucis; ergò similiter potest destrui forma substantialis, absque alia forma incompatibili, R. Lucem non destrui per actionem positivam, sed per subtractionem concursus positivi, & illa ipsa subtractio non fit, nisi per defitionem causæ conservativæ, sed formæ substantiales omnes habent causas, naturalitèr conservativas, semper applicatas, nec propterea conservatio earum naturalitèr subtrahi potest, nisi tollantur dispositiones conservativæ earum, quæ tolli tamen non possunt, nisi per introductionem formarum oppositarum. Sed in contra principalitèr

Arguitur. Materia prima habet propriam existentiam, & subsistentiam independentèr à forma; sed illud, quod habet propriam existentiam, & subsistentiam sine dependentia, tanquam à causa, vel tanquam à conditione concomitante, potest existere, sine illo alio; ergò materia potest naturalitèr existere, sine forma. R. dist. ma. Materia habet propriam existentiam, & subsistentiam, prout subsistentia dicit, & sonat idem, quod per se esse, & non esse in alio, tanquam in subiecto inhesionis, concedo ma. Materia habet propriam existentiam, & subsistentiam, prout subsistentia dicit ens per se existens, habens ultimam actualitatem, nego ma. & dist. similiter min. nego consequentiam; Itaque materia non potest existere sine omni forma, tùm quia non habet subsistentiam perfectam, ut habet secundum membrum distinctionis, tùm ex eo, quòd talis fit naturæ ordo, à Deo sic præfixus, & connaturalis exigentia; quare non est dependentia à forma, veluti à causâ, veluti à conditione concomitante.

Instatur: Ideò anima rationalis potest naturalitèr existere sine corpore, quia non dicit dependentiam ad corpus, veluti ad causam, aut veluti ad conditionem necessariò concomitantem; ergò si materia non dicit talem dependentiam, etiam naturalitèr potest existere sine forma. R. Negando consequentiam: quia

III.

IV.

V.

Argumentum in contrarium.

existentia & subsistentia animæ est longè perfectior; Deinde ipsa etiam continetur in ordine spiritualium substantiarum, ita ut non sit ita indiga corpore, sicut est materia formâ.

Urgetur. Materia artificiatorum continetur intra ordinem substantiarum corporaliū, sed materia illa potest esse sine forma artificiali; ergo & materia naturalis. **R.** Negando consequentiam, nam primò peccat syllogismus in diversificando supposito deinde disparitas est, quia materia artificiatorum non tantam perfectionem, à formis artificialibus acquirit, quantam acquirit materia prima à formis naturalibus, unde illa faciliè existere potest, sine illis formis. Sed

VI. **Dico 2.** *Materia prima potest supernaturaliter separari ab omni forma, & sic separata conservari.* Hæc est Scoti 1. d. 49. q. 2. Scotistarum & Recent. communiter suprâ. Probatur primò: Deus potest conservare accidens, sine subiecto, ut patet in Mysterio Eucharistiæ, ergo etiam potest conservare materiam sine forma substantiali; probatur consequentia, quia antecedens est de fide, Plus est conservare accidens sine subiecto, quàm materiam sine forma, sed primum potest Deus; ergo etiam secundum; probatur ma. Quia accidens minus aptum natum est per se stare, quàm substantia, cum essentialitèr indigeat sustentante; substantia verò non sic indigeat, utpote quæ in perfectate consistit, nec in alio esse potest, veluti in subiecto. Confirmatur: Quia forma potest conservari sine materia, ergo materia etiam sine forma, quia videtur, quòd facilius sit conservare subiectum sustentans sine sustentato, quàm sustentatum sine sustentante.

VII. **Dices:** Pura potentia, qualis est materia, magis dependet ab actu seu forma, quàm actus imperfectus à perfecto, id est accidens. Sed contrâ. Non videtur intelligibile, quòd prius naturâ magis dependeat à posteriori, quàm posterius à priori, sed materia est quid prius quàm forma, & accidens posterius quàm substantia, vel subiectum; ergo materia non magis dependet à forma, quàm accidens à subiecto.

Probatur Conclusio secundò: Quidquid Deus producit se solo, sine concursu causæ secundæ, potest illud conservare sine concursu ejusdem; sed Deus produxit materiam sine concursu formæ, aut ullius causæ creatæ; ergo potest etiam eam conservare sine concursu ullius causæ creatæ; minor est certa, quia Deus produxit materiam creando; nulla autem creatura attingere potest terminum creationis: ergo nec in productione materiæ ulla creatura concurret: probatur ma. tum quia omne absolutum, quòd potest Deus facere, mediante causâ secundâ, potest illud facere, sine concursu causæ secundæ, nisi sit de intrinseca ratione, & essentia causati; sed Deus conservat defacto materiam sub forma, & forma non est de essentia ejus, ergo potest eam se solo conservare: tum quia non requiritur major virtus, ad conservandum aliquem effectum, quàm ad ejus primam productionem: nam conservatio & prima ejus productio non distinguuntur,

nisi secundum connotata; ergo, si Deus potuit se solo producere materiam, poterit etiam se solo eam conservare.

Dices I. Deus non potest supplere causalitatem causæ formalis, sed forma est causa formalis materiæ; ergo Deus non potest supplere ejus causalitatem. **R.** negando mi. quia nullum principium habet causam formalem Physicam, aliàs non esset Physicè simplex, sed materia est primum principium: ergo non potest habere causam formalem; Deinde Resp. 2. distinguendo ma. Deus non potest supplere causalitatem causæ formalis, in proprio genere, id est formando, concedo ma. non potest supplere, in genere causæ efficientis, nego ma. & consequentiam. Itaque licet Deus non possit facere, quiddam facit forma, concurrendo ad constituendum aliquod totum, veluti comparari potest: tamen tanquam causa efficiens conservare tam benè, ac si effet sub forma in toto.

Dices 2. Materia dependet à forma, veluti res modificata à modo, sed modus nunquam potest esse sine re modificata, nec res modificata sine modo, ergo nec materia sine forma: **R.** negando ma. quia modus nequit esse sine re modificata, ut patet de subsistentia, quæ non potest esse sine re subsistente, nec figura sine figurato, &c. forma verò potest esse sine materia, ergo non est modus materiæ, adeò què falsò allimitur, materiam dependere à forma, veluti à modo.

Probatur Conclusio tertio:

Omne absolutum realitèr distinctum, & prius naturâ alio absoluto, si non sit causa intrinseca, potest esse sine alio absoluto, absquè contradictione; sed materia prima est tale quid, respectu formæ, ergo potest esse sine illa. Dixi realitèr distinctum, propter subiectum & passionem: dixi absolutum, propter relationes, quæ non possunt esse sine illo priori: dixi prius naturâ, propter totum, respectu partium, quia totum est posterius partibus, saltem naturâ: dixi, nisi sit causa intrinseca, propter partes unitas, quæ sunt quid prius naturâ toto: sunt enim partes essentialitèr & intrinsecè constituentes totum: dixi sine alio absoluto, ne fiat instantia in fundamento & termino, respectu relationis intrinsecè advenientis. Major sic explicata, probatur, quia nulla in hoc potest ostendi repugnancia vel implicancia; ergo non est denegandum divinæ potentia; minor patet ex dictis, nam quia materia est de essentia rei absoluta, debet esse absoluta, quòd verò distinguatur à forma, patet ex superioribus questionibus, sicut etiam quòd sit prior, quia est causa & fundamentum formæ: ergo. Confirmatur hæc doctrina: Quia non est assignabilis ulla forma in particulari, à quâ materia non posset separari, & post separationem existere, ut patet de materia, quæ est jam sub forma ligni, & erit postea sub forma ignis, & deinde sub forma cineris, & sic de cæteris; ergo nulla est connexio materiæ cum forma, quâ sublata Deus non posset conservare materiam.

Dices: Licet materia possit esse sine hac vel illa forma; tamen non potest esse sine omni.

omni forma absolute loquendo. Sed contra: Quod contingenter se habet, ad quodlibet generis alicujus absoluti, contingenter se habet ad totum illud genus; sed materia contingenter se habet ad quamlibet formam in particulari, ergo etiam se habet contingenter ad totum genus formae. Sed contra conclusionem

Opponitur Autoritas Aristotelis

hic, qui docet, implicare contradictionem materiam esse sine forma; Idem docet Scotus hic q. 12. R. Quod tam Aristoteles, quam Scotus, aliud non velint, quam quod naturaliter materia non possit esse sine forma, quod nihil est contra Conclusionem, sed potius pro ipsa, utpote, cum prima neget naturaliter materiam sine forma existere posse, ex quo tamen haudquaquam sequitur, ergo neque supernaturaliter. Quod si tibi hoc displicet, dicit: Aristotelem hic errasse, & Scotum non ex propria mente, sed ex mente Aristotelis fuisse locutum.

Arguitur. Actus pertinet, in ordine ad essentiam, est prior omni actu, pertinente ad ordinem existentiae, sed forma est actus, pertinet ad ordinem essentiae, & materia est actus, pertinet ad ordinem existentiae, ergo ad hoc, ut materia existat, necessarium debet praesupponi forma in ipsa, & per consequens non potest existere sine forma. R. dist. ma. Actus pertinet ad essentiam illius, de cuius est essentia, prior est actu pertinente ad existentiam ejusdem, concedo ma. actus pertinet ad essentiam alterius, quod est posterius altero, pertinet ad essentiam prioris, nego ma. & dist. similiter min. nego consequentiam utramque. Itaque forma est actus pertinet ad essentiam compositi, quod est posterius materiae, & per consequens forma est prior, quam existentia totius, inde tamen non sequitur, quod sit prior materia, quia non pertinet ad essentiam materiae.

Instatur: Existentia est perfectissimus actus; ergo si materia existeret sine forma, haberet perfectissimum actum, & non esset in tanta potentialitate, quod est contra naturam ipsius. R. dist. consequens, non esset maxime potentialis, seu in tanta potentialitate, in isto genere potentialitatis, excludendo omnem actum tam entitativum, quam formalem, concedo consequentiam: Non esset maxime potentialis, in alio genere, excludendo actum omnem formalem, nego consequentiam.

Urgetur. Si in tali casu adhuc haberet actum, sequeretur, quod esset in actu, & non esset in actu, sed hoc implicat; ergo probatur sequela, esset in actu, quia existeret: non esset; quia non haberet formam, a qua actu haberet existere. R. dist. sequela: Esset in actu Metaphysico, seu entitativo, & non esset in actu Physico, concedo sequela; esset in actu Physico, & non esset in actu Metaphysico, nego sequela: adeoque nulla est contradictio, ut materia habeat actum Metaphysicum, & entitativum, & non habeat actum Physicum.

Authores passim plures alias congerunt objectiones, & replicas; verumtamen omnes bene resolvi possunt, si attendatur diversitas actus Metaphysici, seu entitativi, & Physici, & ratio specifica naturalium, secundum esse completum & incompletum; sicut etiam aliud esse, quod aliquid sit unum unitate unionis, quam unitate identitatis.

QUAESTIO VI.

Quo Modo Materia conservaretur à Deo separata?

Postquam determinatum est, materiam posse divinitus exspoliari omni forma, nunc restat investigare modum, per quem & qualem separata existeret. Circa materiam omnes ii, qui denegant materiae propriam subsistentiam, non tantum novum influxum requirunt, sed etiam novum perfectitatis modum, quo conservaretur separata; qui verò concedunt propriam subsistentiam, non requirunt quidem novum perfectitatis modum; aliqui tamen dicunt, quod requiratur novum & partialem influxum ad ejus conservationem necessarium. Ita Suarez, Ruvius, Connimb. Doctor verò cum suis e contra 2. d. 12. q. 2. Hurtadus, Averfa, Fuentes, & alii negant talem novum concursum necessarium requiri, cum quibus etiam resolutivè ad quaestionem

Dico: *Materia separata à forma, eodem conservaretur concursu à Deo, quo conservabatur conjuncta cum forma.* Hæc est doctoris cum suis, supra.

Probatur illud quod excludit omnimodam dependentiam ab alio, quoad existentiam & essentiam, eodem concursu conservatur sine illo, quo conservabatur conjunctum cum illo: sed materia excludit omnimodam dependentiam à forma, tam quoad essentiam quam existentiam; ergo materia eodem concursu conservatur à Deo, quo conservabatur conjuncta cum forma; ma. patet, quia idè deberet admitti alius concursus, ad conservationem materiae, quia dicit aliquam dependentiam à forma: minor probatur: quia materia habet propriam existentiam, & per consequens in esse & conservari, non dependet à forma. Confirmatur, quia idè anima rationalis separata à corpore, dicitur existere sine alio novo concursu; quia de se habet similem existentiam & subsistentiam; ergo idem dicendum de materia.

Probatur secundò: Quia si materia dependeret à forma, non crearetur, sed hoc est contra omnes: ergo probatur ma. quia sicuti est contra creationem alicujus formae ex gratia, quod producat dependentè à materia è subjecto, ita etiam est contra creationem materiae, quod creetur cum dependentia ad formam. Sed in contra

Arguitur. Idè colligitur forma dependere à materia, quia nequit naturaliter esse absquè illa: ergo si materia nequit esse naturaliter sine illa, dependet ab illa consequenter,

I. Mens Authorum.

II. Materia eodem modo conservaretur separata quo conjuncta.

III. Argumentum in consequentiam.

BOB

non eodem concursu conservatur separata, quo conservabatur conjuncta. R. negando ant. præcisè, quia non idè non potest forma existere sine materia, quia dependet ab ea, sed quia non creatur, sed producitur per agens creatum, quod nequit ipsam producere, nisi cum dependentia à subiecto.

Instatur. Ex eo, quòd materia nequeat naturalitèr existere sine forma, debet ex aliqua indigentia oriri, quam materia habet, respectu formæ, sed omnis indigentia, quoad existentiam debet suppleri, ut res indigens existat; ergò erit necessarius novus concursus. R. dist. ma. Id debet oriri ex aliqua indigentia materiæ, quatenus naturalitèr petit compleri & perfici per formam perfectione saltem adventitiâ, licet non essentiali intrinsecâ, concedo ma. quatenus cum tali indigentia indigeret novo concursu, ne sine forma periret, nego ma. unde, præter separationis miraculum, non est necessarius alius concursus ad conservationem materiæ, quàm ille, quo prius ante miraculum conservabatur, nam sicut tunc fuit sufficiens, ita & modò.

Urgetur. Materia existeret violentèr tunc; ergò habebit alium concursum, quomodo existit, quàm conjuncta. R. dist. ant. existit violentèr positivè, sicut aqua sub calore, nego ant. negativè, quatenus reperitur sine modo connaturali existendi sub forma, concedo ant. & nego consequentiam.

QUÆSTIO VII.

De Potentia Materia in ordine ad recipiendas formas.

I.
Sensus questionis.

Quia hæcenus semper insinuavi, materiam primam esse potentiam subjectivam ad formas, ubi plura præsupposita fuerunt, quàm seita; idè operæ pretium exigit, rem ipsam paulò fufius, citra brevitas tamen jacturam, pertractare & inprimis, quod principalitèr controvertitur, resolvam: an materia ipsamet sit in potentia ad formam? an verò, per aliquam potentiam superadditam? cujus controversiæ ratio est, quia omnis potentia, formalitèr loquendo, est alicujus subiecti. Secundò: An potentia materiæ sit una vel multiplex? Tertio, qualis nam sit? & quartò, an potentia receptiva, & sustentativa distinguantur à se invicem? Pro quarum difficultatum resolutione

II.
Potentia materiæ duplicitèr consideratur.

Notandum primò: Potentiam materiæ duplicitèr considerari posse, primò fundamentalitèr & radicalitèr, secundò formalitèr: primo modo sumpta nihil est aliud, quàm ipsum principium potentiale, secundum entitatem ipsam materiæ; unde emanat, postmodum potentia formalitèr sumpta, quæ nihil aliud est, quàm naturalis aptitudo, ad suscipiendas formas, quæ est respectus aliquis transcendentalis.

III.
Potentia alia est universalis in alia particulari.

Notandum secundò: Potentiam iterum esse duplicem; universalem & particularem, seu remotam & proximam: Remota & universalis est, per quam materia, nullis affecta

dispositionibus, nec determinata circumstantiis aequalitèr omnes respicit formas, ita ut eas aequalitèr recipere possit: utpote cum sit adhuc indifferens, per nihil extrinsecum determinata: Potentia proxima & particularis est, quando jam materia, per dispositiones & qualitates accidentales alicujus agentis, magis determinatur ad hanc vel illam formam, ut verbi gratiâ, dum materia ligni, per calorem & siccitatem est determinata, ut possit recipere formam ignis.

Notandum tertio: Potentiam deniq; aliam esse susceptivam formarum, aliam sustentativam, susceptivam formarum nihil est aliud, nisi aptitudo materiæ, ut recipiat aliquam formam, per quam informetur substantialitèr: & per hanc aptitudinem respicit tam animam rationalem, quàm omnes alias materiales: Potentia sustentativa verò, non modò recipit in se formas substantiales, sed etiam easdem in se sustentat, & per hanc respicit tantummodò formas materiales, quæ educuntur vel educi possunt, de potentia materiæ.

His Itaq; prænotatis: Quæstio quoad primam partem, sicut etiam aliàs potissimum versatur de potentia formalitèr sumptâ, Circa quam resolvendam, triplex est sententia famosa: Prima dicit, quòd potentia formalis sit de essentia, seu potius essentia materiæ: Ita Suarez, Connimbr. Complut. Averfa & Recentiores ac Thomistæ communitèr. Secunda putat, potentiam non ingredi formalitèr rationem essentialem materiæ, sed potius esse aliquod accidens de genere qualitatis vel relationis. Ita Averroes, Thomist. Toletus, Zabarel. &c. Tertia deniq; asserit, Potentiam formalitèr sumptam, non esse essentiam materiæ, nec etiam accidens prædicamentale, sed esse proprietatem, realitèr eidem identificatam. Ita Scotus 2. d. 12. q. 1. & 4. d. 11. q. 3. & omnium pœnè Scotistarum. Quas etiam tenendo

Dico I. *Materia non recipit formas substantiales in se, mediante aliqua potentia superaddita realitèr distinctâ.* Hæc est Contra secundam sententiam &

Probatum Conclusio primò:

Si materia reciperet formas substantiales, mediante aliqua potentia superaddita, realitèr distincta, materia deberet esse in potentia, ad hanc ipsam potentiam, quia subiectatur in materia; ergò esset ex se immediatè in potentia ad illam vel mediante aliâ, realitèr distinctâ, si primum; ergò ab omnimoda paritate erit ex se nata subiectare formam substantialem: adeoq; nullum requiritur accidens realitèr distinctum medians: si dicatur secundum; ergò erit in potentia ad illam ipsam recipiendam, per aliam tertiam, realitèr distinctam, & sic infinitum, quod sanè absurdum est, ergò. Confirmatur: Potentia ad accidentia recipienda, debet esse accidentalis, sed in materia, ante illud accidens, non est aliud accidens, nisi velles admittere iterum processum in infinitum; ergò, nec est potentia realitèr distincta, ad recipienda accidentia, & consequenter non recipit mediante potentia, realitèr distinctâ superaddita. *Confir.*

Confirmatur secundò: Si materia illam potentiam immediatè reciperet, quæ esset accidens distinctum; ergò multò magis poterit in se immediatè recipere formam substantialem, quia ad hanc majorem habet proportionem, utpote quæ magis ad eam est ordinata, quàm ejus actus. Deniq; sequeretur, quòd materia posset esse sine illa, quòd tamen est absurdum: utpote cum definiatur per ordinem ad potentiam per Aristotelem, sequela etiam patet, quia potest esse sine omni forma accidentali & substantiali, ut patet ex suprà dictis.

Probatnr Conclusio secundò:

Si materia non immediatè sibi uniret formam, non faceret cum ea unum per se immediatè, sed potius cum illa potentia, in qua forma immediatè reciperetur, sed hoc est falsum & absurdum; ergò probatur sequela, tum quia forma substantialis non potest facere unum per se, cum accidente completo, quale est potentia, secundum Adversarios, putantes eam esse de qualitate genere, contentam sub potentia naturali; tum quia illa potentia, quæ est accidens, ingrederetur constitutionem alicujus totius substantialis, nempe ex illo & forma resultantis, quæ sanè dissentiant: ergò. Confirmatur Conclusio, ex definitione materiæ, quæ dicitur primum subiectum omnium formarum substantiarum; ergò vel est primum subiectum, ut quo vel ut quod: si primum; ergò concludit prima probatio, quia non datur aliquid prius recipiens, ut quo: si secundum dicatur, concludit probatio secunda, cum non sit aliquid subiectum prius recipiens, ut quod, alioquin materia non esset primum subiectum. Sed

Opponitur Contra Conclusionem

Authoritas Aristotelis, qui secundo de Anima l. 2. & 8. Met. t. 15. & alibi vocat materiã potentiam & per se potentiam, quam in secunda specie qualitatis collocat alibi; sed potentia naturalis in secunda specie qualitatis collocata est accidens realitèr distinctum; ergò & potentia materiæ. R. cum Doctore 2. d. 16. q. 1. Philosophum sæpè appellare materiã potentiam, ad denotandam ejus aptitudinem, ad formas substantiales, non tamen vult, quòd sit talis, per aliam potentiam superadditam, minùs quòd sit de genere qualitatis & potentia naturalis, quia non est propriè actiua; unde ad illam speciem potius reducuntur facultates ad agendum & recipiendum, non verò actiones. R. 2. quòd licet Philosophus dixerit, potentias de secunda specie qualitatis, esse accidentia distincta, intelligendus tamen est de potentiis realitèr distinctis, non verò indistinctis.

Instatur: Illud verum est accidens, quod potest separari ab illo cuius est, sed potentia materiæ est separabilis à materia; ergò potentia materiæ verum est accidens: ma. patet: probatur mi. quia quando advenit forma, ad quam materia erat in potentia, destruitur illa potentia materiæ ad talem formam, sed possunt advenire per Dei potentiam, aut per impossibile omnes formæ, potentia materiæ totalitèr destrueretur, consequenter erit accidens, valdè separabile. R. negando mi. cum probationis majore, quia per advenientem formam, potius

F. Amanai Hermann Physica.

materiæ potentia perficitur & quietatur, quàm destruat, ut patet in pluribus aliis potentiis: nam quando aliquis ridet, non perdit potentiam ridendi, nec quando aliquis intelligit aliquid objectum, perdit potentiam intelligendi: alioquin rueret communis illa regula Logica, qui frequentèr arguunt ab actu ad potentiam, tanquam ad bonam consequentiam: non valeret enim, Petrus ridet, ergò potest ridere, Paulus intelligit & discurret, ergò potest intelligere & discurrere, quod tamen nemo dicit: Itaq; quod adveniente formà in materia tollitur, non est potentia materiæ, sed privatio actus vel negatio, quæ præerat cum materia, & quæ semper conjungitur cum potentia positiva materiæ, in absentia formæ.

Urgetur: Actus opponitur potentiæ, sed forma est actus, ergò opponitur potentiæ; ergò positã formã, seu actu destruitur potentia. R. dist. ma. Prouit potentia dicit privationem vel carentiam actus, concedo ma. prout dicit capacitatem ad actum, nego ma. & consequentiam. Notandum est, potentiam frequentèr accipi, prout habet adnexam talem carentiam, quia quod est actu tale, non solet dici posse esse tale, ut quòd sit Episcopus quis, non dicitur, quòd possit esse, & si sic consideretur potentia, tunc quidem habet cum actu oppositionem, non verò si sumatur pro entitate ipsa rei.

Opponitur secundò Authoritas

VIII. Secundo.

Aristotelis 9. Met. 7. ubi dicit, quòd actus & potentia sint ejusdem generis, ex quã authoritate probare contendunt, quòd potentia materiæ, ad formas accidentales saltem, debeat esse accidens; unde subsumitur sic: sed actus est accidens; ergò etiam potentia est accidens. Verum tamen R. Cum Doctore, Aristotelem ibi loqui de actu entitativo & potentia objectiva, id est: quòd res existens, extra suas causas producta, sit ejusdem rationis & naturæ, secundum prædicata quidditativa cum re, quæ est in potentia objectiva ut talis fuit, non verò loquitur de potentia subjectiva eaq; formali. Sed

Instatur: Inter actum & potentiam subjectivam etiam formalem debet esse proportio, sed actus est accidens; ergò & potentia subjectiva formalis erit accidens. R. dist. ma. debet esse proportio receptivi & receptibilis, seu perfectivi & perfectibilis, concedo ma. debet esse proportio entitativa, nego ma. & concessã mi. nego consequentiam. Quia licet inter ea non sit proportio entitativa, est tamen perfectiva.

Urgetur: Si non requiritur proportio entitativa, ad recipiendam formam accidentalem; ergò nec requiritur proportio, ad recipiendam formam substantialem, sed hoc non admittit conclusio; ergò nec illud, unde sequitur; probatur sequela: non est major ratio de uno ac altero, probatur etiam min. quia aliàs deberet concedi, quòd forma substantialis etiam possit recipi mediante potentia accidentali. Resp. negando sequelam ma. cum sua probatione, ratio disparitatis est: Quia forma substantialis, nec potest recipi in accidente, nec in illo sustentari, aut illud perficere; secus tamen est de forma acciden-

yy

accidentalis, quæ potest tam accidens recipere, quam sustentare, & etiam aliquo modo ab illo perfici, quare bene potest admitti potentia substantialis, ad recipiendas formas accidentales, licet non debeat admitti accidentalis ad recipiendas formas substantiales.

VIII.
Potentia formalis non est de essentia materiae.

Dico 2. Potentia formalis non est de essentia materiae, sed proprietatis ejus, quarto modo. Hæc est Authorum supra, pro tertia sententia cit.

Probatur primo: Potentia formalis est respectus transcendentalis, seu aptitudo in materia, ad recipiendam formam; ergo non potest esse de essentia materiae, quæ est res absoluta, & cum sit tamen ab ea inseparabilis, erit saltem ejus passio.

Probatur secundo: Potentia formalis præsupponit aliquid, ad quod sequitur, non secus ac risibilitas, sed quod præsupponit, non est aliud, quam entitas materiae; ergo non est de essentia materiae; probatur consequentia, quia nihil posterius est de essentia alicujus prioris præsuppositi: ergo. Confirmatur: Quælibet res debet habere aliquam proprietatem, sibi peculiarem & sibi soli competentem, sed non potest assignari alia congruentior proprietas materiae, quam ista aptitudo transcendentalis. Sed Contra

X.
Argumentum in contrarium.

Arguitur: Materia prima essentialiter est ens incompletum; ergo essentialiter petit compleri, sed non petit compleri, nisi per modum potentiae passivæ; ergo est essentialiter potentia passiva. R. concedendo ant. & ejus primam consequentiam, cujus subsumptum distinguo; sed non petit compleri, ita ut ejus incompletum importet potentialitatem materiae, formaliter sumptam: nego subsumptum. Ita ut ista incompletudo denotet & significet principium exigitivum istius potentialitatis formalis, concedo subsumptum, & nego consequentiam. Itaque licet materia dicat potentialitatem formalem, ad totum constituendum tamen illa non est, nisi propria passio materiae, non verò essentia: sicut etiam alias essentias solemus explicare, per principia exigitiva passionum & proprietatum; sic communior sententia essentiam quantitatis non constituit, per impenetrabilitatem, sed per principium exigitivum impenetrabilitatis; unde similiter materia petit compleri, non per modum potentiae passivæ formaliter, sed per modum principii exigitivi talis potentiae. Eodem modo respondetur, ad alia argumenta, quæ fiunt inde, quod pars vel partialis entitas, respectu totius &c. Sed

Instatur: Si ratio principii exigitivi & radicalis potentiae passivæ formalis est de essentia materiae, potius deberet materia denominari, quod exigeret ordinem, ad formam, quam quod habeat ordinem ad formam; similiter quod potius exigat esse subiectum, quam quod sit &c. sed hæc sunt contra omnem loquendi modum Philosophorum, ergo materia non poterit constitui, per tale principium exigitivum. R. cum Mastro: quod concipiendo materiam, ut ens incompletum, cui debeat potentia & aptitudo proxima recipiendi for-

mam, sufficienter concipiatur in sua essentia, non concipiendo interim talem potentiam & aptitudinem proximam ad formas, & bene explicaretur essentia materiae dicendo, quod sit quædam natura substantialis absoluta, incompleta, quæ exigit potentiam, ad formas ut constituantur subiectum proximè, potens recipere formas; quando autem dicitur, quod materia dicat essentialem ordinem ad formas, vel quod sit subiectum, ac pars compositi substantialis, tunc intelligendum est, de potentia radicali & remota, non verò de formali & proxima; quod si tamen sit sermo de ista, tunc dicendum est, quod sit essentialiter talis in secundo modo, si verò intelligere quis vellet, in primo modo, tunc intelligas sub sensu reduplicativo. Itaque

Dico 3. Potentia Radicalis, seu capacitas substantialis materiae primæ, ad recipiendas formas, est de essentia materiae vel potius essentia ejus. Est communior Scot.

Et Probatur: Essentia materiae primæ non potest melius explicari, quam per hoc, quod sit de se, capax omnium formarum, cum sit de se uniuscujusque subiectum, sed subiectum capax idem est, quod subiectum potens recipere formas; ergo potentia radicalis materiae primæ, respectu formarum est essentia ejus: probatur consequentia, quia sublata hæc potentia radicali immediate, formaliter tollitur materia; ergo est de essentia ejus, id est, materiae. Confirmatur: Illud est de substantia, seu essentia materiae, quod constituit cum forma substantiali totum compositum Physicum, sed hoc nihil aliud est, quam ista potentia radicalis, seu capacitas substantialis ipsius materiae, ad recipiendas formas, ergo. Et per hæc dicta satis fuisse factum puto quaestioni, quantum ad primam difficultatem. Pro secunda

Dico 4. Potentia materiae proxima, seu particularis, multiplex est, juxta pluralitatem formarum, universalis verò & remota una est, ad formas omnes. Hæc videtur esse communior apud Canonicum Parisienses, &c. &

Probatur prima pars primo: Ex autoritate Scoti 4. d. 43. q. 3. K. ubi docet: quod tot sunt in materia potentie, quot sunt forme receptivæ in ea, ne dum specie, sed numero; imò ad unam eandemque formam singularem, tot esse potentias, quoties eadem forma de novo introduci potest in materiam. Ubi Scotus non loquitur, de potentia remota, quia de ea loquendo dicit, esse unam, quam etiam vocat ordinem aptitudinalem receptivi, ad receptum, ergo.

Probatur Conclusio secundo: ratione: Materia in tantum dicitur habere potentiam particularem & proximam, in quantum per accidentia, diversas acquirit dispositiones, ad introducendam formam, sed pro varietate formarum, diversæ requiruntur dispositiones; ergo etiam diversæ potentie, & consequenter tot erunt diversæ potentie, quot diversæ dispositiones ad formam.

Probatur secunda pars: Ex 9. Met. t. 17. & 19. ubi dicitur: quod in subiecto, contrariorum susceptivo, una est potentia, contrariorum receptiva disjunctim, sed materia dicitur potentia contra-

contradictionis ex eo, quod plures & contrarias formas suscipere possit; ergo erit una potentia, qua omnes recipit.

Probatur eadem pars secundo,

Ratione: Si in materia essent plures potentiae universales & remotae, sequeretur, quod simul possit suscipere formam ignis & aquae, sed hoc dicere est inconueniens: ergo; probatur sequela: Materia secundum diversas partes, potest suscipere diversas & alias formas; ergo etiam, si materia habet diversas potentias, etiam diversas & contrarias suscipere naturaliter formas; quia, sicut nulla est contradictio, quod secundum diversas partes recipiat contrarias formas, ita nec est contradictio, quod secundum diversas potentias, contrarias suscipiat formas.

XIII.

Dices: Sequeretur, quod materia esset infinitae perfectionis, si una potentia posset recipere tot diversas & multas formas; sed hoc est inconueniens adstruere: ergo; probatur sequela, quia ideo Deus dicitur infinitus virtutis & perfectionis, quia infinitos effectus producere potest, in genere causae efficientis: ergo etiam materia erit infinitae perfectionis, si una potentia infinitas formas, saltem syncategorematicae, in genere causae materialis recipere valet. R. negando sequelam, quia recipere successive plures formas, in potentia passiva, nullam arguit particularem & infinitam perfectionem; bene tamen arguit in potentia activa, quomodo autem in Deo arguat infinitam perfectionem, posse plures & denuo plures effectus producere, declarabo infra. Interim Contra eandem partem

XIV.

Opponitur Autoritas Aristotelis 3. phys. 1. o. ubi dicit: quod non sit una eademque potentia, ad contraria scilicet, ad sanitatem & aegritudinem: ergo nec est una eademque potentia in materia, ad formas incompensabiles. R. illam auctoritatem non esse intelligendam, de potentia passiva & activa, sed prout potentia & actus sunt differentiae entis, qua ratione etiam dixit supra: potentiam & actum esse ejusdem generis & speciei, ut patet de posse sanari & posse aegrotare, de quibus exemplificat.

Instatur: Potentia illa remota passiva & receptiva dicit pro formali relationem transcendentalem, sed relatio, secundum nos, multiplicatur ad multiplicationem terminorum, ut patet ex Logica: ergo etiam potentiae multiplicari debent ad multiplicationem terminorum, qui sunt non modo numero, sed etiam specie diversi. R. dist. mi. Relationes multiplicatur, ad multiplicationem terminorum adaequatorum, concedo mi. terminorum inadaequatorum, nego mi. & consequentiam. Itaque licet ad multiplicationem filiorum, multiplicentur paternitates, in Titio, verbi gratia, hoc tamen non arguit, sic etiam debere multiplicari potentias in materia, quia filii omnes sunt termini adaequati & totales, materia tamen non respicit singulas formas, veluti terminos adaequatos, sed omnes collectivè sumptas, veluti unum terminum adaequatum & totalem; singulas verò, veluti terminos inadaequatos, adeoque ad omnes

F. Amandi Hermann Physica.

collectivè sumptas, dicit etiam unam potentiam universalem & remotam.

Urgetur: Si una esset materia, quae haberet potentiam, ad determinatam unam certam formam & alia ad aliam formam, tunc deberent multiplicari etiam potentiae: ergo; etiam modo: quia etiam habet potentiam, ad aliam & aliam formam. R. negando consequentiam, quia in illo casu quaelibet forma esset terminus adaequatus, non sic autem est in proposito; quia nunc materia respicit ita formas, ut nullam respiciat, pro termino adaequato, sed omnes collectivè sumptas, quemadmodum sensus communis non respicit objectum unius potentiae externae, veluti terminum adaequatum: sed omnium collectivè, quamvis singuli respiciant suum objectum, veluti terminum adaequatum.

Dico 5. potentia sustentativa in materia,

XV.

est formaliter distincta, a potentia receptiva formarum. Haec deducitur ex Scoto in 3. d. 1. q. 1. art. 1. ubi ex parte accidentis distinguit ex natura rei habitudinem ejus, ad subjectum in ratione informantis & recepti, ab habitudine ejusdem in ratione sustentati, ubi expressè insinuavit, debere etiam habitudines ex parte subjecti distingui.

Potentia sustentativa est distincta a receptiva.

Probatur Conclusio.

XVI.

Modus sustentationis ex natura rei, est formaliter distinctus a modo receptionis; ergo & potentia receptiva, sustentativa, patet consequentia quia distinctio potentiarum arguitur ex distinctione actuum adaequatorum, sed sustentationis actus & receptionis singuli respiciunt adaequatè potentiam sustentativam & receptivam; ergo ipse sunt distinctae. Addidi in majori, adaequatorum, quia si sint actus inadaequati, licet essent specie diversi, non arguunt semper potentiarum distinctionem. Probatur ant. principalis argumenti, tum quia hi modi inveniuntur separati, quia materia animam rationalem recipit, non tamen sustentat, tum quia Deus nequit supplere hic receptionem formae in materia, bene tamen sustentationem, ut patet de accidentibus Eucharisticis.

Dices: Sustentatio & receptio non sunt

XVII.

actus adaequati, sed tantum inadaequati, respectu potentiae receptivae; ergo non debent eam distinguere: probatur ant. quia potentia receptiva respicit utrumque genus formarum, sive cum dependentia, sive sine dependentia: quia omnibus competit ratio informativa; ergo etiam eadem potentia receptiva. R. negando ant. cum sua probatione, quamvis enim potentia receptiva & sustentativa respiciat formam; eam tamen respiciunt sub diversa ratione formali, informativa nimirum & sustentabili; ac proinde singulae, in suo genere, sunt potentiae completae & adaequatae, & singulae specificantur, a diversis rationibus formalibus. Plura non congero vel pro defensione, vel pro oppugnatione praesentis conclusionis, quia alteram partem censo aequè probabilem, & Barro in principiis Scoti, tenet tanquam probabiliorem, ex eo, quod non sint multiplicandae potentiae sine necessitate.

Yy 2

QUE

QUÆSTIO VIII.

De Appetitu Materie ad formas.

I. Omnes Philosophi, qui materie intelligentiam assecuti fuere, concesserunt materie suum appetitum: ita ut supervacaneum sit, cum nonnullis Recentioribus, id fusiùs demonstrare, & appetitus acceptiones, tum veterum, tum modernorum, cum Barone refutare; Pro majori tamen dicendorum captu & claritate, quod mox citatus nullum animadvertisse putat,

II. *Appetitus tripliciter sumi potest.*
 Prænotandum primò: Appetitum (secundùm quod importatur per terminum) tripliciter sumi posse; primò pro potentia appetitiva, quæ communiter secernitur in rationalem & animalem, & sunt voluntas, & sensus animalis. Secundò sumitur pro actu procedente à tali potentia, in quantum tendit in aliquod bonum sibi conveniens. Tertio pro naturali inclinatione alicujus rei, ad propriam, ex natura sua, sibi competentem perfectionem; quare sicut appetitus, in quantum dicit potentiam & non actum, seu in quantum dicit naturalem vim & virtutem, prima sui divisione dividitur in naturalem, seu in natum & elicatum, sic simpliciter dividitur actus; Appetitus elicatus est, qui à tali potentia appetitiva procedit, seu illa sit materialis, seu rationalis, præcedente aliqua cognitione, in quantum fertur in aliquod objectum, sibi propositum. Appetitus innatus, seu naturalis est inclinatio, seu propensio rei cujuscunq; ad sui perfectionem: & est à natura rei cuilibet nature indita, sic dicitur, lapis habere naturalem inclinationem, ut descendat deorsum & ignis sursum, inter quos est magnum discrimen & differentia, quia elicatus est actus realiter & productus, distinctusq; realiter à producente seu appetente, præsupposita aliqua cognitione rei illius, in quam tendit appetitus; Innatus contra non sic producitur, nec distinguitur, nec præviã requirit præcognitionem & talis est appetitus materie.

III. *Animus est desiderii, alius complacentiæ.*
 Notandum secundò: Appetitum adhuc alium esse desiderii, alium complacentiæ; complacentiæ est ad rem habitam & possessam, in qua habens sibi complacet; appetitus verò desiderii est, qui ad rem absentem & quæ defacto non habetur & possidetur, fertur; distinctio inter utrumq; hæc est, quòd desiderii habeat ad nexam prioritatem durationis, ad formam & consequenter privationem formæ, unde cum dicitur, quòd appetitus pereat adveniente formâ, intelligendum est secundùm hoc connotatum, non verò quòd à parte rei desinat; appetitus verò complacentiæ ex opposito habet annexam similitudinem cum actu & ejus receptione, cæteroquin unus, & idem est appetitus.

IV. *Sicut elicitus variatur, ita innatus.*
 Notandum tertio: Quòd quemadmodum actus, seu appetitus eliciti, alii sunt conditionati, alii absoluti, alii efficaces, alii inefficaces, ita etiam variantur & multiplicantur suo modo innati, dico notanter suo modo, quia appetitus innatus magis metaphoricè, quam propriè dicitur appetitus, deductâ similitudine ab appetitu elicito; unde quidquid dicitur de

uno, potest etiam dici de altero proportionatè, non verò tam exactè, ut ad amissum utriq; quadret, sed sufficiat, ut simili aliqua ratione.

His prænotatis, circa titulum questionis primò dubitatur, an materia appetat formas, sub ratione generica, vel specifica formarum, vel sub ratione individuali? Secundò, an etiam appetat formas supernaturales, etiam semel habitas ac corruptas? Tertio deniq; an magis appetat formam perfectam, quàm imperfectam? Circa quam materiam communior est sententia, materiam appetere omnem formam; Regentes Parisienses tamen, Ruvius Amicus, Aversa, putant, quòd eas appetat, secundùm rationes individuales, & non magis nobiles, quàm ignobiles, sed æqualitèr omnes; verumtamen contrariã puto esse incedendum viã. Unde

DICO I. *Materia appetit omnes formas, non tamen secundùm rationes singulares, sed secundùm rationes genericas, & specificas essentialis.* Prima pars est communis, secunda deducitur ex Principiis Scoti, estq; Baronis, Arriagæ, Sghemma &c.

Probatur Conclusio ex principiis Scoti 7. Met. q. 15. & 1. d. 3. q. 6. ubi docet: Singularitatem non esse rationem agendi, sed solam naturam & formam specificam; ergò, nec est ratio patiendi, & consequenter appetendi formam, sive illud sit agere, sive pati, non appetet quâ hæc est, sed quâ forma est.

Probatur secundò, tum quia materia appetit formam quâ bona est, sed forma bona est, non quâ hæc est, sed quâ talis nature est; ergò, tum quia si appeteret formas, quatenus singulares sunt, non appeteret magis nobiliores, quàm ignobiles, sed appetit magis nobiliores, ut infra dicam; ergò non appetet eas, quâ singulares sunt; probatur sequela, quia illa quâ singulares, non sunt bonæ, quòd autem non est bonum, non potest esse melius, nulli etenim comparativus competit, ubi nullus præsupponitur positivus.

Probatur Conclusio tertio: Quia si materia appeteret formas singulares, quâ tales, verbi gratia, formam lapidis hanc numero, sequeretur quòd alias abhorreret, sed hoc est contra rationem materie, quæ est indifferens ad omnes: ergò; probatur sequela, quia deberet ab iis tam abhorre, quàm privationibus, sed materia abhorret privationibus: ergò; etiam ab aliis formis: probatur materia quia una singularis forma tam est incompatibilis cum alia, quàm cum privatione sui.

Dices: Hæc argumenta bene probare materiam secundùm se spectatam, appetere formas etiam secundùm rationem specificam, non verò si consideretur, in quantum est singularizata: nam sic etiam appeter eas, ut singulares & non ut specificas. Sed Contra, licet materia singularis sit defacto, nihilominus illa non appetit formas, ut singularis est, sed ut materia est: & talem appetitum terminat etiam ad formam, non ut singularis est, sed ut forma est. Sed Instabis;

Instabis: Materia, cum hac numero forma, constituit unum per se totum; ergo hanc numero appetit; probatur consequentia, quia appetitus fertur in id quod facit, sed facit compositum, cum hac numero forma; ergo appetit hanc numero. *R.* dist. consequens, appetit hanc numero, ut hanc numero est, nego consequentiam, ut forma est, concedo. Itaque licet materia appetat formam etiam in numero hanc, nihilominus non facit, in quantum hanc est, sed quia forma est, & sic quoque requiritur singularitas, ipsa tamen non concurrat, nisi per modum conditionis, qualiter etiam dici potest, quod materia fertur in unionem, cum unio sit conditio ad habendam formam. Sed principaliter contra primam partem Conclusionis, quae de se indubitata videtur.

Arguitur. Si materia appeteret omnes formas, deberet omnes simul naturaliter habere, sed hoc non potest, ergo: probatur ma. quia non datur appetitus ad aliquid, quod non potest naturaliter habere; ergo cum materia non possit naturaliter simul habere omnes formas, non potest eas simul appeterere. *R.* dist. ma. posset eas simul habere similitate actus, nego ma. similitate potentiae, concedo. Itaque licet posset omnes appeterere, & etiam appetat, non potest tamen habere eas simul in actu, bene tamen in potentia, ita ut dum habet unam, habeat adhuc appetitum ad alteram, tam habitam, quam non habitam, desiderando vel complacendo.

Instatur. Non datur appetitus innatus ad impossibile, sed omnes formae sunt impossibiles; ergo, probatur mi. quia formae possibiles sunt infinitae, ergo. *R.* 1. quod licet formae essent infinitae, de quo infra, ad eoque non possent poni in materia; tamen nulla est forma in tota collectione formarum, quam Deus hic & nunc non posset ponere in materia, & sic nulla in eis esset, cujus materia non esset successivè receptiva.

Urgetur. Si materia appeteret omnem formam, nunquam satiaretur, sed hoc est falsum, ergo, probatur ma. quia quaecumque formam haberet, adhuc appeteret aliam. *R.* dist. seq. Non satiaretur extensivè, concedo, id est, nunquam haberet tot formas, quin posset plures recipere: Non satiaretur intensivè, id est, nunquam naturaliter quiesceret, sub una forma, nego sequelam; Quando ergo habet aliquam unam formam ultimam, tunc est satiata, quantum simul potest satiari. Sed

Dico 2. Materia appetit formas supernaturales, sicut etiam simul habitas & corruptas. Haec quoad primam est Baronis, quam ex principiis Doctoris quoque probat, nam in 2. d. 24. q. 1. un. docet, quod quantum crescit anima in entitate & perfectione, tantum quoque crescat in capacitate charitatis & 3. d. 13. q. 4. de eadem loquens capacitate, dicit, quod ista potentialitas fundatur in natura animae. Ex quibus sic arguuntur: Appetitus materiae nihil est aliud, nisi capacitas & perfectibilitas, per formam, tam bene, ac animae capacitas gratiae; sed haec est tam naturalis in materia quam in anima: ergo tam bene potest recipere formam supernatura-

lem ac anima. Probatur id ipsum secundò, supponendo appetitum & capacitatem materiae, respectu gratiae esse supernaturalem; quaero jam, utrum materia appetat hanc nec non? negari non potest, cum sit quaedam eius perfectio, aut ergo eam appetit naturaliter, aut supernaturaliter? si naturaliter, habetur intentus: quia haec ipsa forma est supernaturalis; deinde sequitur, quod eodem modo gratia appetatur naturaliter, si dicatur autem, quod illam capacitatem supernaturalem supernaturaliter recipiat, quaeram de hac iterum & sic ibitur in infinitum, vel standum erit in aliquo supernaturali, quod naturaliter recipi possit. Confirmatur tota haec doctrina ex D. Aug. lib. de praedest. sanct. cap. 5. ubi ait: *Posse habere fidem, sicut & charitatem naturae, est hominum, habere verò gratiae, Dei.*

Dices: Appetitus innatus non est, nisi ad formas naturales, sed materia habet appetitum innatum tantum, ergo non erit ad formas naturales. Sed *R.* negando ma. quia aliàs etiam capacitas naturalis non esset, nisi ad formas & perfectiones naturales, quod tamen de fide constat, contrarium esse in gratis & donis supernaturalibus.

Probatur 2. pars Conclusionis, quia appetitus materiae non est, nisi perfectibilis & capacitas formae, sed materia est aequè corrupta & corrupta, ac formae non habitae & possessae: ergo habet aequè appetitum ad formam corruptam, ac ad alias, ma. est certa, probatur min. tum quia cum forma corrupta, de novo producta, iterum constitueret unum per se totum, sicut antè, ut patet, de anima rationali, quae post separationem reunita, idem profus componit totum: tum, quia si forma corrupta non posset iterum recipi naturaliter, debuisset fuisse aliquod impedimentum, positum ex parte materiae, sed nullum tale est assignabile, ergo materia habebit eandem inclinationem ad formam semel corruptam, ob ejus summam indifferentiam; non videtur etenim, quare si forma ignis A corrupta, à Deo iterum reproducuceretur, cur cum ea non posset componere unum per se, sicut cum forma ignis B quae nunquam fuit corrupta. Confirmatur Conclusio: Forma aliqua post separationem, naturaliter iterum appetit materiam, ergo etiam materia formam semel separatam; consequentia tenet à paritate rationis; ant. verò patet, in anima rationali, quae appetit unionem ad corpus. Confirmatur secundò: si color aliquis vel sonus, de novo producat, qui semel desierat, oculus eum naturaliter videbit, & auris audiet: licet supernaturaliter esse secundum acceperit, ergo etiam materia naturaliter recipiet formam, licet semel sit destructa, & supernaturaliter reproducatur. Sed in contra

Arguitur. Non datur appetitus ad illud, quod naturaliter est impossibile, sed non est naturaliter possibile, quod materia recipiat formam semel corruptam; ergo non datur appetitus. Sed *R.* negando ma. quia alioquin materia non posset appeterere formas naturales, quae naturaliter non sunt possibiles, nec nos possemus appeterere beatitudinem, quae tamen falsa sunt. *R.* 2. distinguendo mi. non sunt naturaliter possibiles formae, semel corruptae, ex parte

Yy 3 cause

x.

xi.

xii.

Argumentum in contrarium.

causæ effectivæ, eas reproducentis, concedo mi. ex parte subjecti eas recipientis, nego mi. Itaque materiæ perinde est, sive recipiat formam semel corruptam, sive nunquam ante productam.

Instatur: Si formæ illæ non sunt naturaliter possibiles, ex parte causæ eas producentis; ergo nec sunt possibiles, ex parte materiæ recipientis; probatur consequentia; quia eadem est ratio, de una ac altera, eademque difficultas: ergo probatur ant. quia, sicut formæ producuntur ab efficiente, ita ex materia educuntur. R. negando consequentiam cum ait: probationis, quia major virtus requiritur ad agendum, quam ad patiendum: deinde non videtur etiam, quare non posset causa secunda producere effectum etiam semel productum & corruptum; non videtur enim magis distare id, quod nunquam fuit ab eo, quod jam semel fuit; unde putat Baro, nihil obstare, nisi decretum Divinum; nam ut infra dicam, Deus etenim determinat causam secundam ad individuacionem actûs.

XIII.

Materiæ non appetit omnes æqualiter.

Dico 3. Materiæ non æqualiter appetit formas, sed nobiliores magis, quam ignobiles. Hæc est Doctoris principis conformis, nam in 4. d. 49. q. 10. probat, appetitum naturalem ad majorem perfectionem esse majorem, & ad beatitudinem, quæ est maxima esse maximum, item d. 50. q. 5. ubi docet: appetitum naturalem in beatis ad beatitudinem non expleri simpliciter per quemcunque beatitudinis gradum, quia non æqualiter appetit hunc vel illum, sed sicut summè non appetit nisi summum, ita non nisi in summo quietari potest, ergo etiam appetitus materiæ non est æqualis ad formas omnes, sed nobiles magis appetet, quam ignobiles: cum ejus appetitus sit innatus & naturalis.

Probatur Conclusio secundo: ex Aristotele, argumento topico quo utitur I. Met. In causis præcisus sicut se habet simpliciter ad simpliciter, ita magis ad magis, & maximum ad maximum: sed materiæ simpliciter appetit formam, quia est ejus perfectio, ergo magis appetit formam, quæ magis perficit & maximè, quæ est maxima ejus perfectio.

Probatur tertiò ratione: Tum quia quod magis intenditur à natura, magis quoque appetitur: sed formæ perfectiores magis intenduntur à natura, ergo quoque magis appetentur: tum quia materiæ magis appetit formas substantiales quam accidentales, sed substantiales sunt perfectiores, ergo appetit magis perfectas: tum denique sicut appetitu elicitò appetitur magis bonum quam minus bonum, ita etiam appetitus innatus magis feretur ad magis bonum, quam ad minus bonum.

XIV.

Dices: Disparitatem esse, quia appetitus elicitus fertur in magis bonum, ex eo quòd illud præcognoscat & discernat, quod facere nequit appetitus innatus. Sed contra I. Idem quod præstat cognitio in appetitu elicitò, præstat instinctus naturæ in appetitu innato: itaque quod discretio facit in cognoscentibus, hoc appetitus & instinctus naturæ facit in non cognoscentibus, nam ut dicit Aristoteles, opus

naturæ & opus intelligentiæ. Contrà secundo naturalis inclinatio est cum maxima rectitudine, utpote, cum indita sit ab Authore naturæ, sed naturalis rectitudo postulat, ut magis appetatur quod est magis perfectum, ergo. Sed contra conclusionem directè

Arguitur 1. Materiæ est indeterminata, & indifferens ad omnes formas, ita ut unam non magis, quam aliam recipere nata sit, ergo etiam omnes æqualiter appetet. R. dist. ant. est indifferens & indeterminata, quatenus excludit determinatam inclinationem, concedit ant. quatenus excluderet inclinationem majorem ad unam, ut tamen non excludat inclinationem ad alteram, nego ant. & consequentiam; Itaque materiæ indeterminata est, & æqualiter omnes appetit, in quantum to æqualiter excludit inclinationem determinatam, non verò inclinationem majorem.

Instatur: Istam majorem inclinationem materiæ non habet ex se, ergo ex se non habet majorem inclinationem ad unam præ alia; probatur ant. quia hanc tantum acquirit ab agente extrinseco, quod illam potius determinat ad perfectiorem præ imperfectiori forma. R. negando ant. cujus probationis ant. distinguo, quia hanc tantum acquirit ab agente extrinseco, in quantum dicit inclinationem determinatam, concedo ant. in quantum dicit inclinationem majorem, nego ant. & consequentiam.

Urgetur. Limus vel terra, aut lutum, non acquirit ab agente extrinseco, figulo scilicet majorem inclinationem, ut fiat vas in honorem vel contumeliam, ergo nec materiæ: ergo sicut lutum est indifferens ad formam in opus honestum, & opus contumeliosum: ita etiam erit materiæ. R. concedendo ant. & primam consequentiam, quia nec responsio dicebat, quòd majorem inclinationem acquireret per agens extrinsecum, bene tamen quòd magis determinetur; itaque tenet paritas de figulo respectu luti, & agente extrinseco respectu materiæ: quòd scilicet utrumque; ad hanc vel illam potius formam per causam naturalem determinetur, non verò, quòd majorem inclinationem acquirat; unde nego secundam consequentiam: disparitas est, quia inclinatio luti est neutra, materiæ verò est naturalis.

Arguitur 2. Si materiæ magis appetet formam perfectiorem quam ignobiliorem, esset in statu violento, dum est sub ignobiliore, sed hoc non est dicendum, ergo: probatur sequela, quia tunc aliquid est in statu violento, quando naturaliter appetit aliquid, quod est incompossibile cum illo, sub quo defecto est, sed &c. ergo. R. negando sequelam ma. cujus probationis ma. dist. tunc aliquid est in statu violento, quando inclinatur ad aliquid oppositum simpliciter, concedo ma. quando inclinatur ad oppositum magis quidem, ita tamen ut sub priori æquè naturaliter quiescat, nego ma. similiter dist. mi. nego consequentiam: Ita licet materiæ majorem inclinationem dicat ad formam perfectiorem & nobiliorem, non dicit tamen magis determinatam, quem ad modum licet lapis aut quodcunque aliud grave simplici-

citer peteret esse in centro, non sequitur tamen, quod sit in situ violento, quando est super superficiem terræ, quia non est extra latitudinem sive sphaeræ: sic in proposito materia non est in situ violento, licet sit sub ignobiliore & appetat nobiliorem: quia est adhuc sub sua naturali perfectione. Sed.

Instatur: Hinc sequeretur, quod materia unicum tantum appeteret formam, sed hoc est contra commune, ergo: probatur, lapis tendendo deorsum, simpliciter tantum appetit unicum centrum, ergo etiam materia unicum tantum formam: probatur consequentia, si lapis esset in centro, nullum aliis ubi expetret, quia esset in suo loco perfectissimo, ergo etiam materia, nullam aliis formam, quia esset sub perfectissima, quod est contra mox dicenda. Resp. negando sequelam, quia cum appetitu majori formæ nobilioris, stat quoque appetitus formæ ignobilis: ad probationem sequelæ dico: quod licet lapis magis appetat centrum, non tamen illud appetit, quin possit naturaliter quiescere in superficie, & si esset in centro adhuc potest habere appetitum ad quiescendum naturaliter & non violentè in superficie, prout etiam dicam de materia.

Urgetur. Non potest esse major vel minor inclinatio ad quidpiam in aliquo, nisi illud sit capax intensiōnis & remissionis, sed materiæ appetitus non est capax intensiōnis & remissionis, ergo majorem inclinationem habere non poterit ad unam præ alia formam: probatur mi. quia appetitus materiæ est unicus & indivisibilis, ergo. Resp. 1. Argumentum bonum esse, sed æquè esse Adversariis solvendum, quia ipsi quoque concedunt materiam appetere plures formas substantiales, item & accidentales & magis illas, quàm has. Resp. 2. dist. ma. nisi sit capax intensiōnis & remissionis formaliter vel virtualiter, aut æquivalenter, concedo ma. nisi sit capax formalis intensiōnis semper, nego ma. & dist. similiter min. nego consequentiam. Itaque materia unico & indivisibili, aptitudinali respectu, respicit omnes formas, tanquam terminum adæquatam, tamen respectus ille prius ex natura rei refert materiam ad formam perfectiorem, quàm ad imperfectiorem, & eodem respectu respicit illas cum tali subordinatione, & in hoc sensu dicitur materia appetere magis perfectam quàm imperfectam, non quoad aliquam intensiōnem & remissionem.

DICO 4. Materia, dum est sub forma nobiliori, adhuc appetit formam minus nobilem. Hæc est Doctoris I. d. r. q. i. Probatur: Materiæ appetitus non est aliud, quàm ejus perfectibilitas, sed non obstante formâ perfectissimâ, materia adhuc esset perfectibilis per formam minus perfectam; probatur minor, quia posse materiam perfici, non est aliud, quàm posse facere cum forma unum per se, sed hoc potest facere cum quacunque forma, ergo. Confirmatur, quia appetitus materiæ ad quancunque formam, est ejus proprietas, sed talis semper manet durante re, & subjecto, cuius est proprietas, ergo non obstante quacunque formâ, materia habebit adhuc appetitum ad alias formas,

esto illæ sint minus nobiles, minusque perfectæ. Sed

Opponitur Autoritas Doctoris subtilis I. d. r. q. s. ad ultimum dico; ubi asserit, quod materia sub perfectissima forma totaliter satiatur quoad appetitum, verba ejus sunt hæc: *Dico, quod non quæcunque forma satiat materiæ appetitum totaliter & extensivè, nisi in illa omnes formæ inferiores includerentur;* Ergo si materia habet perfectissimam formam, satiabitur plenè ejus appetitus & consequenter, dum est sub perfectissima & nobilissima, non appetet minus nobilem. Sed & Scotum loqui de forma in qua includerentur omnes aliæ formæ, non tantum eminentur & quoad perfectionem illarum, sed etiam formaliter & secundum se; & tunc verum est, quod non appeteret ullam aliam, quia haberet omnem formam ad quam dicit appetitum, conclusio verò loquitur de perfectissima forma in prima acceptione tantum. Deinde & 2. Scotum ibi non velle, quod satiarentur omnes ejus appetitus ita, quod non possit ullam aliam formam appetere, sed tantum vult, quod illa unica forma satiaret omnes appetitus materiæ intensivè, ita quod nullam formam posset appetere, quæ magis intensivè eam satiaret & perficeret, & quod materia tunc appeteret adhuc alias formas, nihil absurdi sequeretur magis, quàm quod beatus videns Deum perfectissimè, peteret adhuc videre alias res creatas. Sed

Instatur: Voluntas non potest appetere, vel saltem non appetit minus bonum relicto majori & perfectiori bono, ergo nec materia, quia nihil appetit quod est malum sibi. R. I. negando ant. quia non tantum potest, sed & frequentè relicto nobiliori bono appetit minus nobile, ut patet ex illo Ovidii: *Video meliora probos, deteriora sequor:* unde negatur etiam consequentia & ratio pro probatione adducta, quia licet materia appeteret minus nobilem formam, nihilominus non appeteret aliquod malum, sed simpliciter aliquod bonum, licet malum secundum quid, imò nec imperfectum, sub hac ratione, sed sub ratione boni, & ratione perfectionis.

QUÆSTIO IX.

De Unitate Specifica Materia.

Quæstionem hanc examinandam instituo, de omni materia possibili, id est tam de sublunari, quàm cœlesti, & illa, ex quibus substantiæ spirituales ut Angeli & animæ componerentur, si constarent materia, ut nonnulli Sanctorum Patrum & Doctorum senserunt, unde quæstionem hanc pluribus resolvam conclusionibus, & imprimis

DICO I. Non videtur implicare alia materia specie distincta à nostra. Hæc est communior inter Scotistas & Recentiores contra Baronem, & Probatur, quia potest Deus creare alium mundum, & alium seriem rerum ab hac, quæ defacto est planè distinctum, ergo erunt ibi aliæ & aliæ dispositiones ad alias formas suscipiendas & consequenter alia materia. Probatur secun-

XVIII.

Opponitur & solvitur Arist.

I.

II.

Non implicat alia materia specie distincta.

secundò: Quia non implicat, quòd aliquod subiectum limitetur ad determinatas aliquas formas suscipiendas, ergò etiam non implicat, quòd materia limitetur ad aliquas determinatas actus, sed illa materia sic limitata esset diversæ speciei & rationis à nostra, patet ant. quia defacto videmus accidentia & quantitatem præcipuè esse limitatam ad suscipiendas qualitates & alia respectiva, ita ut nullam formam suscipere possit substantialem, sicut nec potest quodlibet aliud accidens. Probatur tertio: Quia si Angeli constarent materia, illa deberet esse diversæ speciei à nostra, ergò: sed de hoc infra expressè agam, nunc contra conclusionem

III.
Argumentum in contrarium.

Arguitur. Si esset aliqua materia possibile alia à nostra, illa deberet esse imperfectior, sed non posset esse imperfectior, ergò. probatur mi. quia nostra est imperfectissima, ergò nulla posset esse imperfectior. R. dist. ma. si formæ, quarum illa materia esset susceptiva, nec numero, nec perfectione essent æquales, concedo sequelam, si essent æquales vel perfectiores, nego sequelam & minorem: quia nostra materia non est ita imperfecta, ut omnium sit imperfectissima, nam imprimis est perfectior omnibus accidentibus. Deinde non videtur improbable, quòd sit etiam perfectior multis formis substantialibus materialibus, adeoque non est absolute imperfectissima dicenda.

Instatur. Ens perfectissimum non potest multiplicari specie, ergò nec ens imperfectissimum, qualis est materia. Resp. primò, negando consequentiam, ejusquè suppositum, videlicet materiam esse ens imperfectissimum, ut paulò ante dixi. Resp. secundò, negando consequentiam, disparitas est, quia si ens perfectissimum non posset multiplicari specie, sequeretur, quòd nec posset multiplicari numero, quia ens perfectissimum, quale est Deus, super omnia benedictus, nec numero multiplicari potest; unde ens perfectissimum excludit ratione infinitatis omnem multiplicationem, non sicut ens imperfectum. Deinde dico materiam non esse ens imperfectissimum.

Urgetur. Actus purus non potest alium in perfectione superare, ergò nec pura potentia poterit alià esse imperfectior vel perfectior. R. negando consequentiam, quia actus purus omnem possibilem perfectionem sibi identificat, ita quòd excludat omnem imperfectionem: pura potentia verò non excludit omnem omnino perfectionem, adeoque una alià perfectior esse potest.

IV.
Sublunarium est una specie infima.

Dico 2. Materia sublunarium probabilissimè est una specie atomà. Ita Doctor & communis omnium.

Probatur Conclusio: Quia essentia materie consistit in ratione subiecti seu receptivi formarum, sed materia omnis rerum sublunarium est ejusdem receptivitatibus & capacitatis ad formas, ergò est ejusdem rationis & speciei, probatur, quia quælibet materia est capax cujuslibet formæ, cujus est capax altera, ergò quælibet est ejusdem receptivitatibus & capacitatis: probatur ant. ex mutationibus, quas

videmus experientià fieri, circa eandem materiam, quia ex aqua facti sunt pisces, ex piscibus putrefactio vel combustio fiunt cineres, & terra, ex cineribus & terra gignitur gramen, ex gramine es ab animali sanguis & semen, ex semine animal & sic de cæteris, imò ex terra generatur arbor, ex arbore ignis, ex igne aer, ex aère aqua, ubi planè per circulum ab eodem reditur ad idem.

Dices: Si ratio quid probaret, probaret etiam, quòd omnes formæ sint ejusdem speciei, sed hoc est inconveniens dicere, ergò etiam erit inconveniens dicere, materiam esse ejusdem speciei: probatur sequela, quia sicut omnes materiam sunt ejusdem receptivitatibus, ita etiam formæ sunt ejusdem activitatibus & informatio, ergò. R. negando sequelam cum sua probatione, ratio est, quia tota essentia materie consistit in susceptivitate, non verò tota essentia formæ in informatione, quia hæc non solum informat, sed etiam est principium diversarum operationum. Sed

Instabis: Omnes potentie distinguuntur specie, quando actus sunt specie distincti, sed materie actus sunt specie distincti, ergò etiam ipsa. Sed R. negando ma. universaliter, vel si mavis distinguere eam: potentie distinguuntur specie, quando potentie respiciunt actus determinatæ speciei, concedo ma. quando respiciunt actus tantum indeterminate, nego ma. & dist. sic min. nego consequentiam, vide dicta supra, sed principaliter contra Conclusionem

Opponitur Autoritas Aristotelis lib. 4. de Cælo cap. 5. ubi ait: *Ad aliam formam aliam materiam esse necessariam, & in genio ac corrupto manere eandem materiam numero, non verò specie.* Sed R. Aristotelem tantum velle, quòd in quolibet composito sit alia & alia species accidentaliter, non verò essentialiter, in quantum videlicet materia secunda per accidentalem dispositionem ad hanc illam specie formam est determinata.

Instatur: Aristoteles dicit: materiam primam & non secundam, se habere respectu formarum substantialium, sicut materia artificiatorum respectu formarum artificialium, sed hæc est specie diversa, ut patet de auro, stanno, ligno, &c. ergò etiam materia prima est specie diversa. R. dist. ma. Materia prima sic habet sicut materia artificiatorum secundum entitatem suam, nego ma. quantum ad hoc, quòd sicut artificiatorum materia successivè plures formas possit suscipere, ita etiam materia plures formas naturales, concedo maj. unde concessa mi. nego consequentiam: quia non est comparatio secundum omnem respectum, alioquin etiam deberet esse generabilis & corruptibilis, quòd tamen nemo dicit: deinde materia quamlibet formam suscipere potest, non tamen materia artificiatorum, nam ex plumbo non fit gladius vel aratrum, nec ex trunco Mercurius.

Urgetur: Hinc sequeretur, quòd Homo & Leo, non distinguerentur specie totaliter.

litér & adæquatè, sed hoc non est dicendum, ergò. R. dist. sequelam, si per totalitér & adæquatè intelligatur, non distinguitur secundum utramque partem speciei, concedo ma. si intelligatur, quòd simpliciter totum non distinguitur specie, nego ma. & consequentiam. Itaque ad distinctionem specificam hominis & leonis sicut etiam quarumcunque specierum sufficit, quòd forma, quæ præcipuè dat esse & distinguit, sit in iis specie diversa, sicut etiam, ut aliqua specie distinguantur Metaphysicè sufficit, quòd differentia sit speciei diversa, idem enim genus per plures specificas differentias contrahitur; Imò satis probabile esse dico, quòd non modò variatio forme sufficiat ad specificam distinctionem, sed etiam puto, quòd aliqua specie distinguuntur, licet haberent easdem formas, dummodo in ipsis esset alia & alia materia: nam unitas & convenientia ex integra causa, variatio autem & distinctio ex quacunque variatione cuiuscunque partis, nam species se habent veluti numeri, qui ad cuiuscunque unitatis variantur. Ergò.

VII. Hæc materia distinguitur.

Dico 3. *Materia corporum celestium, ex suppositione quòd datur, non distinguitur specie à materia corporum sublunarium.* Hæc est Doctoris 2. d. 14. q. 1. & suorum, quam etiam tenent D. Bonaventura, Avicenna & tenent plurimi Recentiores, ut Molina, Hurtadus, Quiedo &c. Et

Probatur primò. *Authoritate D. Augustini lib. 12. Confels. cap. 8. Tu Domine fecisti mundum de materia informi, quam fecisti de nulla re, penè nullam rem, unde faceres magna, quæ mirantur filii hominum, valde enim mirabile hoc cælum corporeum; sed per mundum intelligitur cælum & terra, ut habet ibidem cap. 19. & lib. Imperf. Gen. cap. 3. & 4. & cap. 3. expressè hæc habet: Mundus vocatur digestio & ordinatio, singularum quarumq; rerum formarum & distinctarum. Ipsa verò materies, cælum & terra, veluti semen cæli appellata est, quasi confusum atq; permixtum, ab Artifice Deo, accipiendâ formis idoneum.*

Probatur Conclusio secundò *ratione: Quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, sed nulla est necessitas multiplicandi materias, ergò non est dicendum, quòd alia sit materia cælorum, alia sublunarium: probatur mi: si esset aliqua necessitas, esset maximè, ut salvetur incorruptibilitas cælorum, sed ad hanc salvandam non requiritur multiplicatio materiarum, ergò. ma. est Adversariorum: minor autem inde patet, quia in sententia nostra cæli sunt simpliciter corruptibiles, ergò non requiritur alia materia ad salvandam incorruptibilitatem, cum nulla sit; probatur ant. tum ex labore & doctrina Astronomorum, qui deprehendunt cælos esse passibiles, nam non modò in luna, sed & in sole, & stellis beneficio tubi optici maculas tam fixas, quam mobiles, tum quia Mathematici ajunt: Cometas non modò in re*
F. Amandi Hermann Physica.

gione aëris, sed & in ipsis fieri cælis: tum deniquè quia sacra Scriptura simpliciter testatur cælos esse corruptibiles, nam 2. Petri 3. clarè dicitur: *Latet eos hoc volentes, quòd cæli erant prius, & terra de aqua & per aquam confusus Verbo Dei, per quæ ille tunc mundum aqua inundatus perivit, cæli autem qui nunc sunt, & terra eodem verbo repositi sunt: igni reservati in diem iudicii & perditionis, Impiorum hominum &c. Adveniet autem dies Domini, ut sur, in quo cæli magno impetu transibunt, elementa verò calore solventur, terra autem & quæ sunt in eâ opera exurentur. Cum igitur hæc omnia dissolvenda sint &c. cæli ardentés solventur, per quæ verba satis & sufficienter declaratur cælorum mutabilitas & corruptibilitas, ergò.*

Dices: Per Cælos intelligi aërem, non VIII. verò cælos & sphaeras cælestes, sicut etiam in Evangelio, Aves in aëre volantes, aves cæli vocantur. Resp. quòd quamvis per cælum nonnunquam intelligatur aër, nihilominus rarò, aut vix invenietur, quòd aër appelleretur in plurali cæli. Deinde dicitur, quòd cæli sint liquefactione solvendi, quòd de aëre verificari non potest, cum ipse absquè hoc sit liquidus, nihil enim liquefit nisi solidum, quales sunt cæli, de quibus dicit Beatus Job 37. quòd sint *solidissimi quasi ære fusi.* ergò non aër, sed cæli intelliguntur in textu adducto. Sed

Dixi autem in conclusione, Ex suppositione quòd datur, quia hæc quaestio non potest IX. locum habere apud eos, qui simpliciter negant, cælos esse compositos Physicè secundum partes duas essentielles realiter distinctas, ut tenent Averroistæ & Thomistæ, negantes esse ejusdem speciei, ut materiae incorruptionem salvent.

Dico 4. *Si Angeli essent compositi ex materia & forma, adhuc essent spirituales, sed eorum materia esset diversæ rationis à materia sublunarium.* Hæc est communior & de mente D. Bernardi, qui videtur sentire Angelos esse Physicè compositos, attribuit ei tamen diversas operationes ab operationibus nostris, ergò etiam habent diversam materiam; Et

X. Si angeli haberent materiam, ea esset distincta à nostra.

Probatur ulterius: Quia materia, quæ constaret Angelus, deberet esse indivisibilis entitativè, aliàs ipse non esset indivisibilis entitativè, sed divisibile & indivisibile sunt distinctæ speciei, ergò etiam materia Angelorum esset diversæ speciei à nostra, cum hæc sit divisibilis. Confirmatur, quia materia Angeli deberet esse spiritualis, & materia sublunarium est corporea, ergò esset diversæ rationis.

Dices: *Materia Angeli nec esse corpoream, nec spiritualement, sed reddi spiritualement per formam Angeli.* Sed Contra, quia si datur à parte rei materia talis, necessariò debet esse vel corporalis, vel spiritualis: quia ens ut sic adæquatè dividitur in spirituale, & corporale, ita quòd nullû datur ens, quòd non sit, vel spirituale, vel corporale, ergò materia ipsa non potest

XI.

potest abstrahere ab utroque. Probatur aut. ex D. Augustino lib. de natura boni cap. 1. ubi ait: *Omnis natura, aut corpus, aut spiritus est, & lib. 12. Gen. lit. cap. 7. Quidquid corpus non est, & tamen aliquid est, jam recte spiritus dicitur. Ergo*

XII.

Quæres: An materia sit activa? Resp. materiam esse Metaphysicè & intentionalitèr activam. Patet, quia ab illa emanant proprietates & passiones, sed hoc est esse activum Metaphysicè, ergo. Deinde pullulant ab ipsa relationes accidentales, item movet intellectum ad cognitionem sui, quæ est actio

intentionalis. Deinde fat probabile est etiam, quòd concurrat ad operationes Physicas, verbi gratià, ad motum, quæ operationes toti composito competunt & non soli formæ. Nec obstat, quòd communiter dicatur materiam esse proprium pati & formæ agere, quia hoc tantum intelligendum est, quòd forma sit ratio agendi determinatè, seu hac determinatà actione: materia verò non est talis ratio agendi determinatè, sed tantum indeterminatè per quamcunque actionem, per quod adhuc sufficientèr distinguitur ejus passio ab actione formæ.

*****

DISPUTATIO III. DE FORMA SUBSTANTIALI.

SECUNDUM & principalissimum rerum naturalium principium est forma, quæ tanquam *Dea vel Regina in materia, veluti in solio suo, residet, cujus obsequio & servitio deputata sunt accidentia, quæ eam tuentur, omnibusq; modis propugnant & defendunt, quæ Antiquis, licet materia contemplanda toti fuerint dediti, abscondita sunt, ita, ut sicut oculos illorum evaserat, sic nec mente superit retenta, in ea tamen defendenda cum gloria desudavit Aristoteles, qui eam proinde pluribus compellavit titulis, nam aliquando appellavit eam speciem, eò quòd materia informi præstet decorem, seu potius determinatè specificet compositum; aliquando dixit eam pulchrum, eò quòd inducat rebus pulchritudinem: jam ait esse optimum, eò quòd quam maxime à materia appetatur: iterum vocat eam finem & terminum, eò quòd agentia naturalia eam plurimum intendunt, & generationis sit terminus: alias dixit eam esse quidam rationem & his similia, quales titulos quoq; Divus Augustinus ei sæpius tribuit, qui eam aliquando lucem, aliquando speciem, aliquando diem vocat, & libro de fide & simbolo cap. 2. ait: A qua formatum dicitur, quidquid jam accepit formam; formabile autem, quod potest eam accipere: & de hac in presenti agam disputatione. Sit igitur*

QUÆSTIO I.

*An detur forma substantialis,
& quid sit?*

I.
Non est sermo de forma artificiali.

Quæstio non procedit de forma artificiali, quæ per artem acquiritur, nec de accidentali, quæ sub sensum cadit, nec de substantiali Metaphysica, quæ realitèr illi, cujus est forma, identificatur, sed de substantiali Physica, quæ realitèr distinguitur à re, cujus est forma, ingreditur tamen constitutionem Physicam alicujus rei, per quam una res ab alia distinguitur, vocatur nunc apud Peripateticos ordinariè, actus informans & actuans, de hac ergò quæritur, an detur? & ab omnibus plus supponitur, quàm demonstratur, unde ad primam partem tituli

II.
Dantur forme substantiales in rebus naturalibus.

Dico I. Dantur forme substantiales in rebus naturalibus, quæ non sunt pura accidentia de genere qualitatum. Hæc est communissima inter Peripateticos, ante Aristotelem tamen licet Pythagoras, Timæus & Plato agnoverint, non tamen glorificaverunt.

Probatur Conclusio primò

supposità fide: In mysterio Eucharistiæ, post consecrationis verba, destruitur substantia panis, manentibus accidentibus, sed non destruitur sola materia prima, ergo compositum ex materia prima & alia forma, quæ non est accidens, & consequenter dantur forme substantiales in rebus naturalibus, quæ non sunt pura accidentia; probatur minor, quia materia prima est ejusdem speciei in omnibus sub-lunaribus, ergo illa sola non destruitur, probatur consequentia: quia materia sola esset substantia panis, sequeretur quòd lapis esset panis, quia habet materiam quæ est secundum Adversarios substantia panis, imò sequeretur, quòd post consecrationem maneret substantia panis, quod sic probo: post consecrationem manet corpus Christi, quod habet materiam, sed materia est substantia panis, ergo post consecrationem manet substantia panis, quod est contra fidem. Confirmatur Conclusio & ratio, ex Autoritate Concilii Lateranensis sess. 8. ubi hæc habet: *Damnandum & reprobandum omnes asserentes: animam rationalem mortalem esse, aut unam in omnibus hominibus, & hæc*